

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «БІОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ»

ЗВІТ

з післяпроектного моніторингу об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості до території провадження діяльності, безпосередньо прилягають до існуючих заповідних територій, мету їх створення та вплив планової діяльності Дочірнього підприємства «Коростишівський лісгосп АПК» на ці об'єкти

На виконання договору №19/2022 від 19.09.2022 р. «Про проведення післяпроектного моніторингу об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості до території провадження діяльності, безпосередньо прилягають до існуючих заповідних територій, мету їх створення та вплив планової діяльності на ці об'єкти»

В.о. директора

Андрій МОРОЗ

Київ 2022

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ

В.о. директора

Мороз А. О.

Головний природознавець

Батюк Н. І.

Ентомолог відділу екологічного

моніторингу та оцінки

Угнівенко О.І.

впливу на довкілля

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДП «КОРОСТИШІВСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»	6
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	8
2.1 Організація проведення робіт післяпроектного моніторингу	8
2.2. Найменування об'єктів ПЗФ та підстави для їх виділення	9
2.3. Коротка характеристика видів діяльності на території об'єктів ПЗФ	21
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	25
3.1. Опис місць проведення планованої господарської діяльності	25
3.2. Картографічні матеріали місць проведення суцільних санітарних рубок	27
РОЗДІЛ 4. ОЦІНКА ПОТЕНЦІЙНОГО ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ ПЗФ	47
4.1. Опис та оцінка можливого впливу господарської діяльності на об'єкти ПЗФ	47
4.2. Природоохоронні рекомендації спрямовані на запобігання, усунення негативного впливу на об'єкти ПЗФ	49
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

Вступ

Посилений вплив людини на біорізноманіття ставить під загрозу існування та місця зростання рідкісних та зникаючих видів. У зв'язку з цим ряд в ботаніко-географічних регіонів поступово втрачають аборигенні риси свого рослинного покриву. Саме тому охорони заслуговує кожна ділянка, на якій збереглись рідкісні рослинні та тваринні угруповання, з цією метою в Україні постійно створюється широка мережа об'єктів ПЗФ.

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища [1]. Функціонування, збереження та створення таких ділянок керується рядом законопроектів, зокрема Законом України «Про оцінку впливу на довкілля». Цей Закон встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. В рамках цього закону на суб'єкт господарювання покладено обов'язок із здійснення післяпроектного моніторингу.

Післяпроектний моніторинг (далі - ППМ), або «моніторинг реалізації планованої діяльності» має на меті виявлення і попередження відхилень у прогнозованих рівнях впливу на довкілля, розробці заходів щодо попередження негативних сценаріїв або їх мінімізації [2]. Загальні завдання та порядок проведення післяпроектного моніторингу регламентований вимогами висновку ОВД та має на меті динамічний контроль виконання визначених екологічних умов провадження діяльності, попередження розвитку негативних прогнозів, розробку ефективних заходів із запобігання та обмеження впливу господарської діяльності лісгосподарського підприємства на довкілля.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у моніторингу об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості або безпосередньо прилягають до території провадження господарської діяльності та дослідження такого впливу на ці об'єкти.

Для досягнення мети передбачено виконати наступні завдання:

- описати наявні об'єкти ПЗФ на території Дочірнього підприємства (далі ДП) «Коростишівський лісгосп АПК» та підстави для їх виділення;
- навести коротку характеристику діяльності на території об'єктів ПЗФ
- провести оцінку потенційного впливу планової діяльності на об'єкти природно-заповідного фонду України;
- описати території, де здійснюватимуться суцільні санітарні рубки;

- оформити картографічні матеріали місць проведення планованої господарської діяльності.

Об'єкт дослідження – об'єкти ПЗФ на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та вплив господарської діяльності на ці об'єкти.

Предмет дослідження – еколого-ценотичні особливості видів флори та фауни поширених в об'єктах природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості або безпосередньо прилягають до території провадження господарської діяльності.

Методи проведеного моніторингу біорізноманіття засновані на загальних принципах аналізу підтримки гомеостазу біосистем на різних ієрархічних рівнях їх організації. При здійсненні моніторингових робіт застосовувалися аналітичний, картографічний, стаціонарний, маршрутно-польовий методи досліджень.

Моніторингові дослідження на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» проводились спеціалістами відділу екологічного моніторингу та оцінки впливу на довкілля ДП «Біологічні ресурси України» згідно договору №19/2022 від 19.09.2022 р. «Про проведення післяпроектного моніторингу об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості до території провадження діяльності, безпосередньо прилягають до існуючих заповідних територій, мету їх створення та вплив планової діяльності на ці об'єкти».

Дослідження об'єктів природно-заповідного фонду та оцінка потенційного впливу прилеглих територій провадження господарської діяльності проводилось у вегетаційний сезон 2022 року під час маршрутних досліджень. За матеріалами дослідження складено квартално-видільний переліки об'єктів планованої діяльності та природно-заповідного фонду ДП «Коростишівський лісгосп АПК».

Нижче наведено результати даних досліджень є основою для оцінки стану об'єктів природно-заповідного фонду, шляхи збереження їх біорізноманіття, прогнози змін в екосистемах, розробки рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо планової діяльності підприємства та розвитку екомережі.

Об'єм звіту після проектного моніторингу склав 52 сторінки. Текст ілюстрований 33 рисунками і 2-ма таблицями.

Ключові слова: ПЗФ, МОНІТОРИНГ, ФЛОРА, ФАУНА, ПЛАНОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО «КОРОСТИШІВСЬКІЙ ЛІСГОСП АПК».

До складу авторського колективу виконавців звіту увійшли фахівці: Батюк Н. І., Угнівенко О.І.

У виконанні роботи брали участь: Байба О.С., Башинський М.О., Ковальчук І.В., Білоцький В.А., Станчик В.Б., Черниш С.С.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДП «КОРОСТИШІВСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»

1.1. Місцезнаходження та загальна площа господарства

Дочірнє підприємство «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства «Житомироблагроліс» розташоване в північно-східній частині Житомирської області на території Житомирського та Бердичівського адміністративних районів. Житомирська область розташована на півночі України, в межах Поліської низовини, на півдні в межах Придніпровської височини. На півночі межує з Гомельською областю Білорусі, на сході з Київською, на півдні з Вінницькою, на заході з Хмельницькою та Рівненською областями України. Область розташована у двох природно-кліматичних зонах, північна її частина – у зоні Полісся, південна – у межах Лісостепу.

Згідно наказу від 25.02.2010 року № 8 Житомирського обласного комунального агролісгосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради «Про реорганізацію деяких дочірніх підприємств ЖОКАП «Житомироблагроліс» були реорганізовані дочірні підприємства «Андрушівське лісництво АПК», «Брусилівське лісництво АПК», «Попільнянське лісництво АПК» шляхом їх приєднання до дочірнього підприємства Коростишівський лісгосп АПК. Адміністративно-організаційна структура лісгоспу наводиться в табл.1.1.

Господарська діяльність лісгоспу базується на положеннях, що відповідають основним принципам сталого ведення лісового господарства: відповідають чинному законодавству України, та угодам, ратифікованих Україною. Карта-схема поділу території лісгоспу на лісництва показано на рисунку 1.1.

Таблиця 1.1.

Адміністративно-організаційна структура підприємства

Найменування лісництв, місцезнаходження контор	Адміністративні райони, міста обласного підпорядкування	Площа, га
Старосілецьке	с. Новогорецьке	3657,5
Андрушівське	сmt. Андрушівка	4367,5
Брусилівське	сmt. Брусилів, вул. Лесі Українки,73	2125,9
Шахворостівське	с.Шахворостівка	4633,6
Попільнянське	с. Попільня, вул.Б.Хмельницького,34	3170,2
В т.ч за адмінрайонами*	Житомирський	9663,6
	Бердичівський	8291,1
Усього по лісгоспу:		17954,7

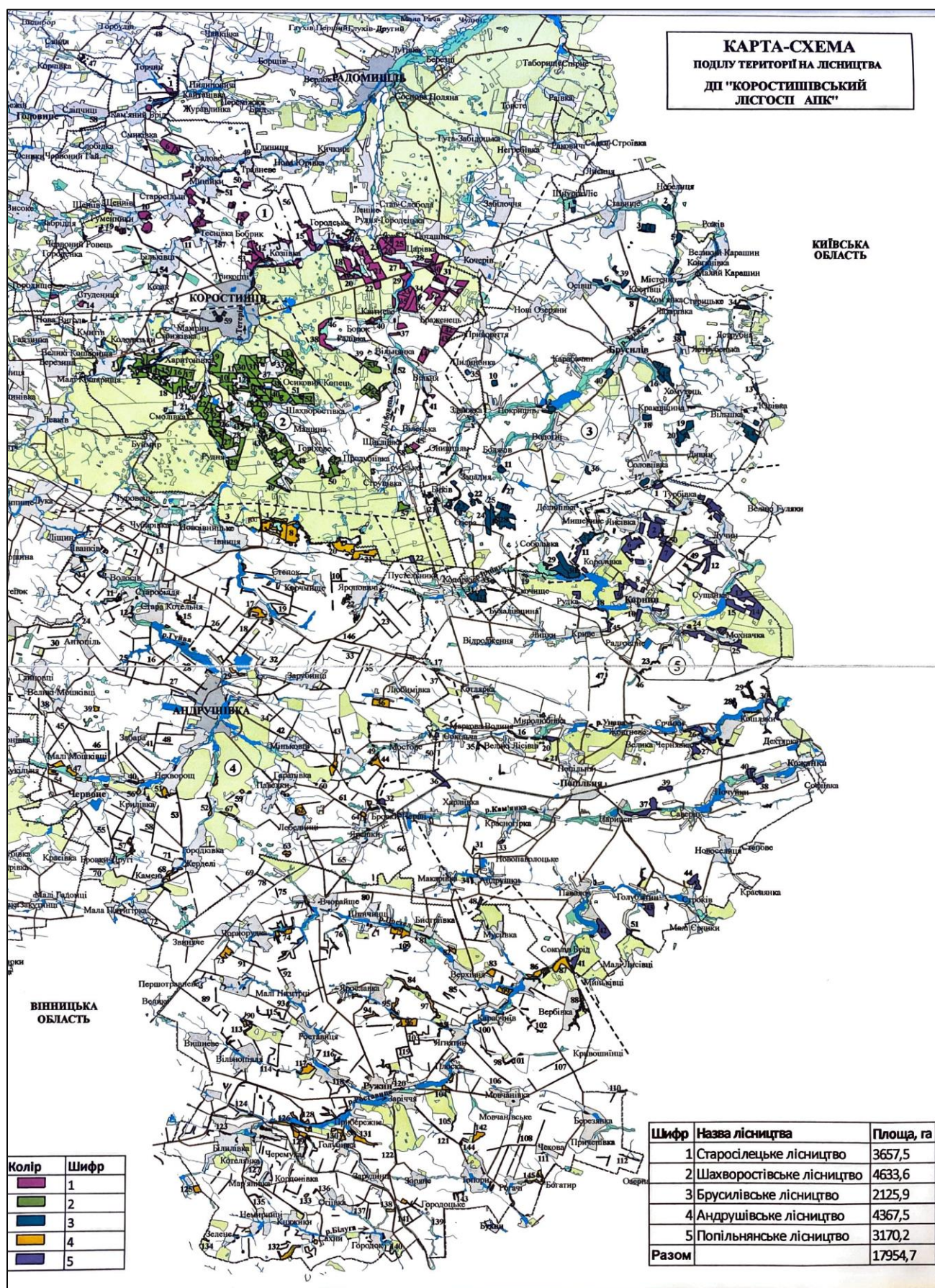

Рис. 1.1. Карта поділу території лісгоспу на лісництва

РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Організація проведення робіт післяпроектного моніторингу

Господарська діяльність Дочірнього підприємства «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства (ЖОКАП) «Житомироблагроліс» (далі ДП «Коростишівський лісгосп АПК») передбачає спеціальне використання лісових ресурсів в порядку проведення рубок головного користування. Це в свою чергу впливає на ключові біотопи рослин, розмноження і міграцію тварин, що може призвести до пошкодження живого покриву, підліску, підросту і молодняку, знищення цінних дерев, зміну природного ареалу рослин.

Відповідно до висновку з оцінки впливу на довкілля згідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» для запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу планової діяльності на довкілля на суб'єкт господарювання покладається обов'язок із здійснення післяпроектного моніторингу.

Згідно до отриманого Висновку з оцінки впливу на довкілля від 05.11.2021 року номер 21-01/-202011266996/1 планової діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» «Спеціальне використання лісових ресурсів у порядку проведення рубок головного користування та суцільних санітарних рубок. Суцільні рубки головного користування – площа 94,81 га щорічно, суцільні санітарних рубки – площа 257,7 га щорічно» (реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планової діяльності 202011266996) та до погодженого з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України графіку післяпроектного моніторингу було проведено роботу по наданню інформації щодо об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовуються в безпосередній близькості до території провадження діяльності, безпосередньо прилягають до існуючих заповідних територій, мету їх створення та вплив планової діяльності на ці об'єкти.

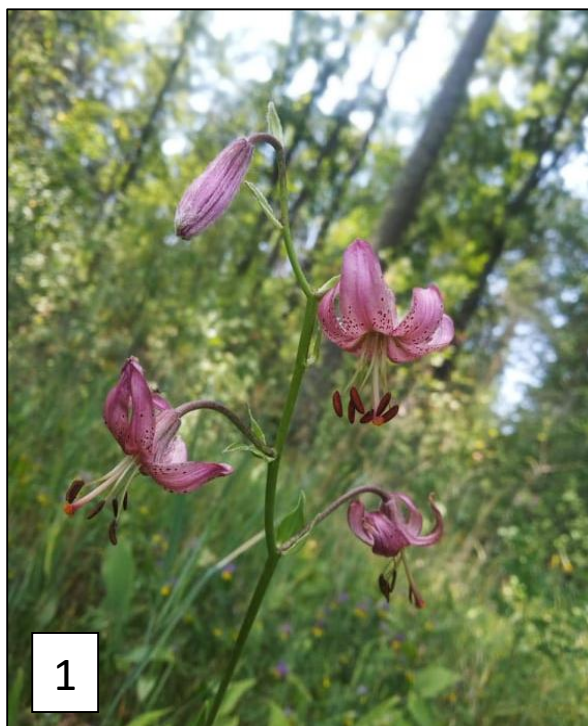
Результати такого обстеження (звіт післяпроектного моніторингу) подаються щорічно до початку планової діяльності до уповноваженого центрального органу та центрального апарату Дерекоеінспекції, а також збезпечується опублікування результатів на власному вебсайті (в разі наявності) або на вебсайтах органів місцевого самоврядування відповідних адміністративно-територіальних одиниць, що можуть зазнати впливу від проведення планової діяльності. Післяпроектний моніторинг здійснюється протягом п'яти років з початку провадження планової діяльності.

2.2. Найменування об'єктів ПЗФ та підстави для їх виділення

«Урочище Смульське»

Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Смульське» було створено рішенням 8 сесії обл. ради VIII скликання від 16.12.2021 № 362, а від 12 січня 2022р. (№243) територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму. [3] Об'єкт знаходиться на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Шахворостівське лісництво – кв. 57 вид. 1, 2, 7, 20-22) (Рис. 2.2.2).

Загалом територія заказника характеризується як рівнинна, площею 12,3 га, що засаджена лісами: хвойними, мішаними та листяними. Серед них існують як молоді насадження, так і перестійні ліси. Найбільшу господарську цінність становлять дубові ліси, саме тому необхідно оберігати такі насадження. Також важливими є звичайно дубові ліси ліщиново-різнотравно-конвалієві та звичайно дубові ліси крушиново-різнотравно-конвалієві діброви.

**Рис. 2.2.1. Лілія лісова (*Lilium martagon*) – (1);
Гніздівка звичайна (*Neottianida avis*) – (2).**

Дуб звичайний (*Quercus robur*) – формує деревний ярус цих насаджень, а його співдомінантом є Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*). Крім цього деревний ярус складають такі види: осика (*Populus tremula*), береза поникла (*Betula pendula*), вільха чорна (*Alnus glutinosa*). Чагарниковий ярус формують такі види,

як ліщина звичайна (*Corylus avellana*), Крушина ламка (*Frangula alnus*), свидина криваво-червона (*Swida sanguinea*), бруслина європейська (*Euonymus europaea*), смородина чорна (*Ribes nigrum*). Серед видів трав'яного ярусу конвалія звичайна (*Convallaria majalis*), вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris*), хвилівник звичайний (*Aristolochia clematitis*), цирцея звичайна (*Circaea lutetiana*) та ряд інших.

Передумовами створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Смульське» є наявність на території рідкісних видів рослин, що занесені до Червоної книги України (2021), а також видів тварин, які охороняються за Бернською конвенцією. Серед рослин до рідкісних відносяться: любка дволиста (*Platanthera bifolia*), лілія лісова (*Lilium martagon*) (Рис.2.2.1.1), гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis*) (Рис.2.2.1.2) та коручка морозниковидна (*Epipactis helleborine*) [4].

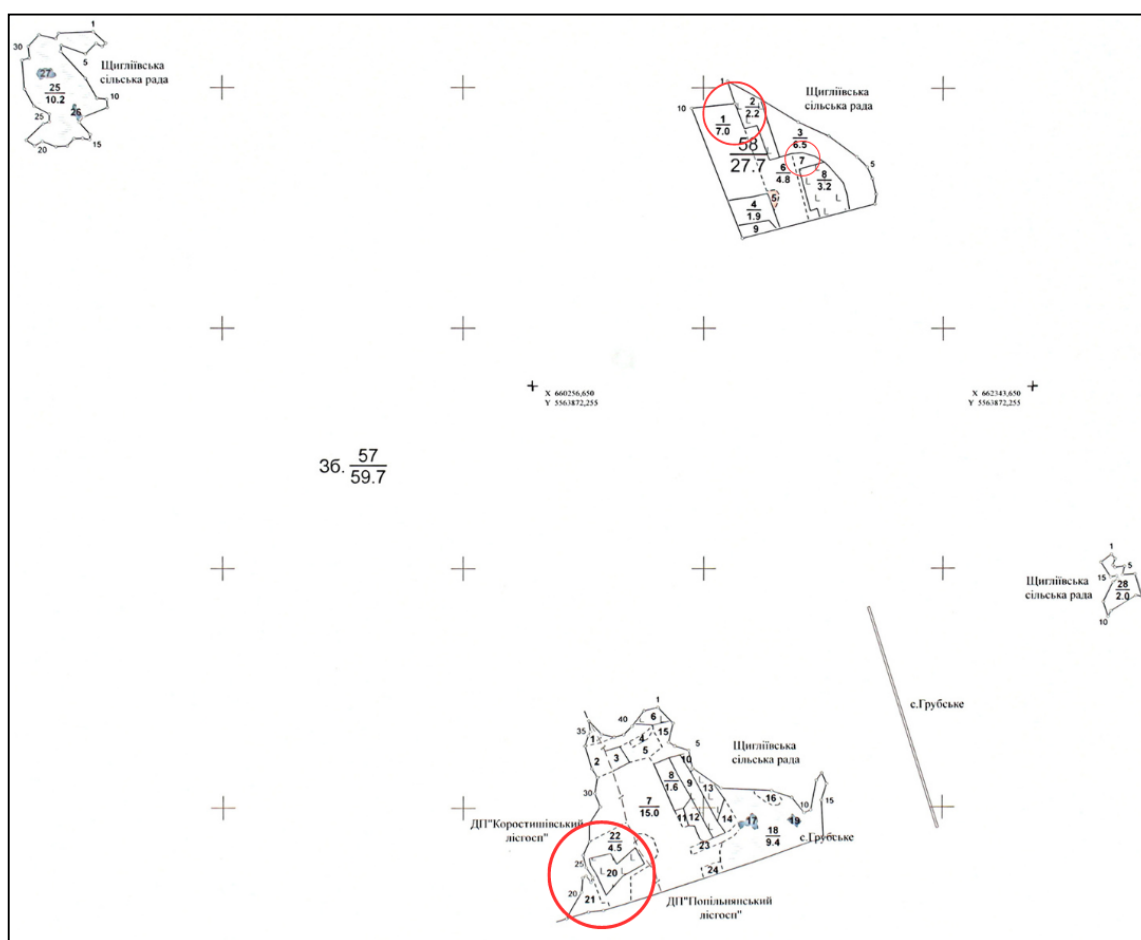

Рис.2.2.2. Карта Шахворостівського лісництва. Червоним позначено «Урочище Смульське» (кв 57, вид 1, 2, 7, 20-22)

Гніздівка звичайна спостерігається в тінистих листяних, мішаних, рідше соснових лісах заказника, переважно в місцях з розрідженим трав'яним покривом серед опалого листя або хвоїнок. Локальні популяції трапляються спорадично, рослина зростає поодинокі або невеликими групами. Спостерігається тенденція до скорочення. Любку дволисту та лілію лісову можна зустріти в теплолюбивих

дібровах та змішаних дубово-соснових лісах, в свою чергу коручка морозниковидна тіньлюбна рослина, що надає перевагу помірно зволуженим ґрунтам, багатим на вапно, але не вимоглива до їх родючості.

Серед тварин, які охороняються за Бернською конвенцією на території ландшафтного заказника «Урочище Смульське» є канюк звичайний (*Buteo buteo*) та боривітер звичайний (*Falco tinnunculus*). Канюк звичайний оселяється неподалік відкритих просторів: на горбистих ділянках хвойних та листяних лісів, у тугайових лісах, Боривітер гніздиться повсюдно на деревах у старих гніздах воронових птахів, на кам'яних будинках та в норах у ярах.

«Голубіївський ліс»

Ботанічний заказник місцевого значення «Голубіївський ліс» було створено рішенням 15 сесії обл. ради VII скликання від 07.03.2018 № 998, а від 3 квітня 2018р. територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму [5]. Об'єкт знаходиться на території ДП «Попільнянське лісове господарство» (Ружинське лісництво, квартали 32, 33, 34) та ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Андрушівське лісництво квартал 129, виділи 3, 4, 5) (Рис.2.2.4.).

**Рис.2.2.3. Рябчик шаховий (*Fritillaria meleagris*) (1)
підсніжника білосніжний (*Galanthus nivalis*) (2)**

Рівнинна територія площею 145,7 га засаджена хвойними, листяними та мішаними лісами. Вік дерев варіюється від молодих до перестійних,

домінантними виступають дуб звичайний (*Quercus robur*), сосна звичайна (*Pinus sylvestris*), а також часто зустрічається береза повисла (*Betula pendula*). Окрім цих дерев, тут можна зустріти ясена звичайного (*Fraxinus excelsior*), липу серцелисту (*Tilia cordata*), осику (*Populus tremula*) та інші. З інвазивних видів дерев можна виділити робінію псевдоакацію (*Robinia pseudoacacia*).

Особливістю Голубіївського лісу є заплавні зріджені середньовікові дубові ліси, в яких знайдено унікальну популяцію рябчика шахового (*Fritillaria meleagris*) (Рис.2.2.3.1), що і є найбільшою цінністю ботанічного заказника. Ця отруйна та неймовірно красива рослина досить світлолюбива, морозостійка та помірно вологолюбна. Зростає, здебільшого, на нейтральних ґрунтах, що збагачені азотом. Типовими місцями зосередження є заплави річок, вологі та заболочені луки, заплавні вільшані, ясеневі, ясенєво-вільшані, дубові ліси. Також значну цінність становлять похідні старовікові липово-грабові ліси у типі лісорослинних умов свіжих груд, типовому для лісосепоної зони. Ще однією особливістю цього заказника є популяцію підсніжника білосніжного (*Galanthus nivalis*) (Рис.2.2.3.2), занесеного до Червоної книги України (2021), щільність якої коливається від 8 особин/м.кв. до 40 особин/м.кв, а під час масового цвітіння (кінець березня-початок квітня) цей вид створює суцільний білий аспект.

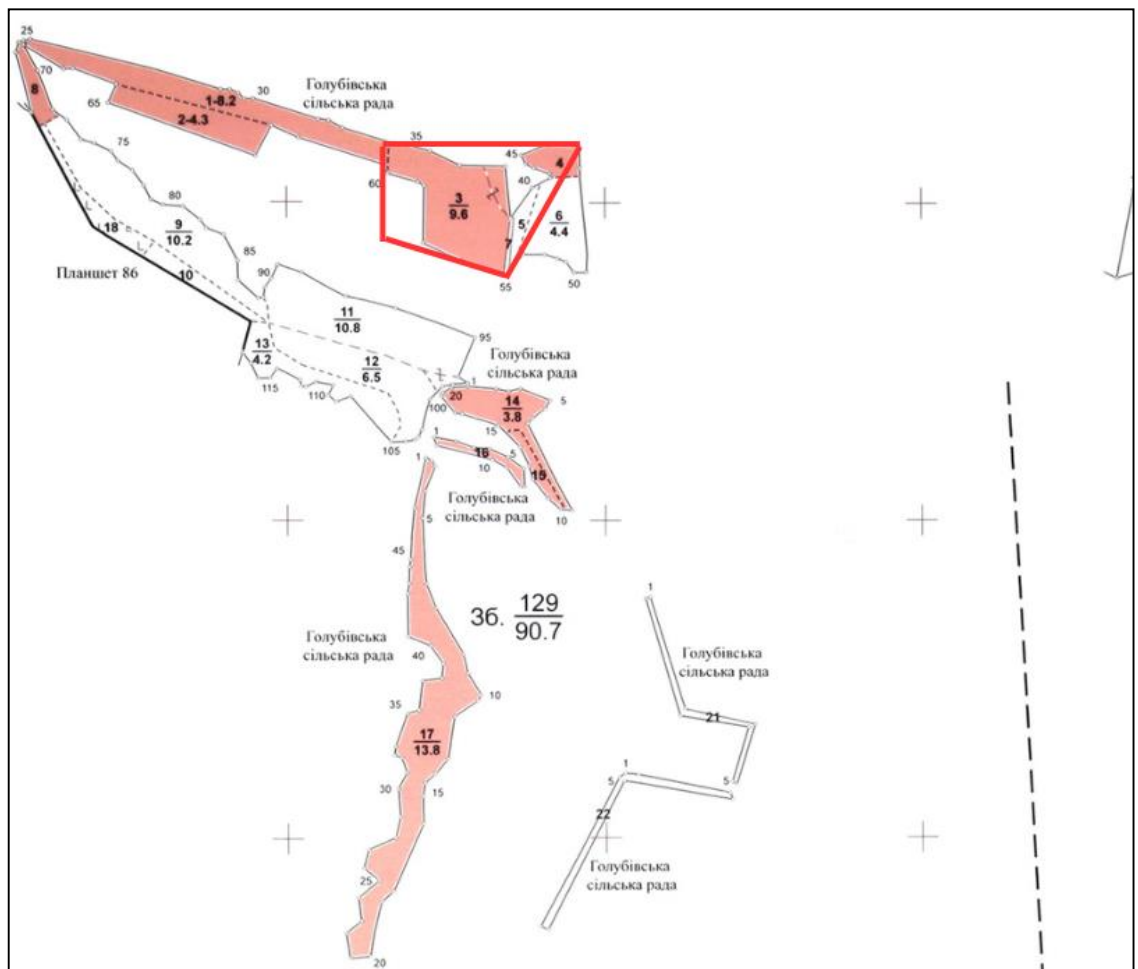

Рис.2.2.4. Карта Андріївського лісництва. Червоним позначено межі заказника «Голубіївський ліс» (кв 129, вид 3, 4, 5)

«Урочище Пасічне»

Загальнозоологічний заказник місцевого значення «Урочище Пасічне» було створено рішенням 8 сесії обл. ради VIII скликання від 16.12.2021 № 362, а від 12 січня 2022р. (№244) територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму [3]. Об'єкт знаходиться на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісгосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Шахворостівське лісництво, квартал 50, виділи 10-18, 20 - 25, 35 - 40, квартал 56, виділи 30,31,35,40 -42,49) (Рис.2.2.6.).

Площа загальнозоологічного заказника місцевого значення «Урочище Пасічне» складає 58,5 га, а територія являє собою пласку рівнинну територію, зайняту листяними, мішаними та хвойними лісами різного віку – від густих сильно зімкнутих молодняків, які переважають на площі, до середньовікових та пристигаючих насаджень. Рельєф території заказника плаский, майже рівний, з дуже поступовими перепадами висот – 1-2 м на 300 м. Відмітки абсолютних висот коливаються у межах 206-208 м.

Найбільшу господарську цінність становлять дубові ліси, саме через це необхідно оберігати такі насадження. Також важливими є звичайно дубові ліси ліщиново-різнотравно-конвалієві діброви. Дуб звичайний (*Quercus robur*) – формує деревний ярус цих насаджень, а його співдомінантом є Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*).

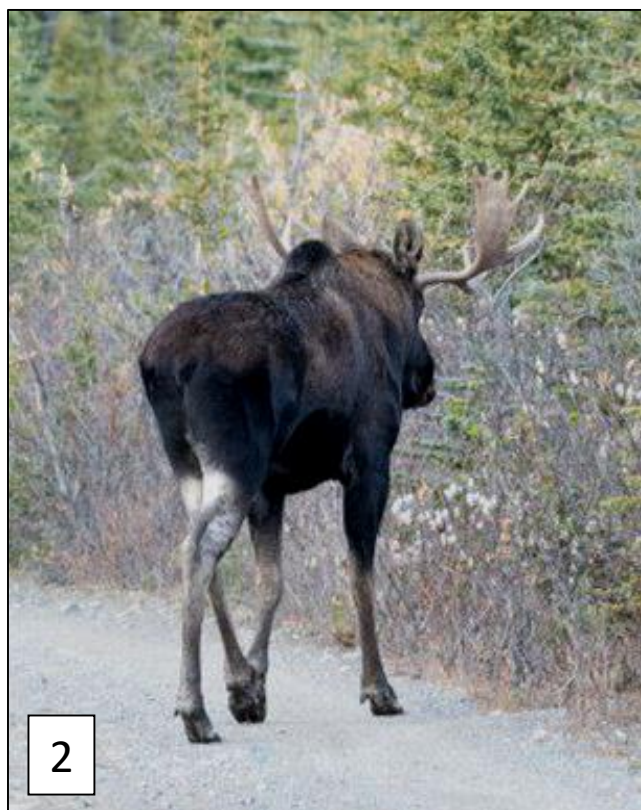

Рис.2.2.5. Любка дволиста (*Platanthera bifolia*) - (1),
Лось (*Alces alces*) - (2)

Крім цього деревний ярус складають такі види: осика (*Populus tremula*), береза поникла (*Betula pendula*), вільха чорна (*Alnus glutinosa*). Чагарниковий ярус формують такі види, як ліщина звичайна (*Corylus avellana*), смородина чорна (*Ribes nigrum*) та інші. Серед видів трав'яного ярусу конвалія звичайна (*Convallaria majalis*), вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris*) та ряд інших. Серед рослин до рідкісних відносяться: гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis*), любка дволиста (*Platanthera bifolia*) (Рис.2.2.5.1), лілія лісова (*Lilium martagon*). Гніздівка звичайна спостерігається в тінистих місцях, любку дволисту та лілію лісову можна зустріти в гарно освітлених місцях. Найголовнішим завданням загальнозоологічного заказника місцевого значення «Урочище Пасічне» є охорона та збереження видів тварин, занесених у Червону книгу України (2021). Основними двома місцевими видами, що мають такий статус є лось (*Alces alces*) (Рис.2.2.5.2) та канюк звичайний (*Buteo buteo*).

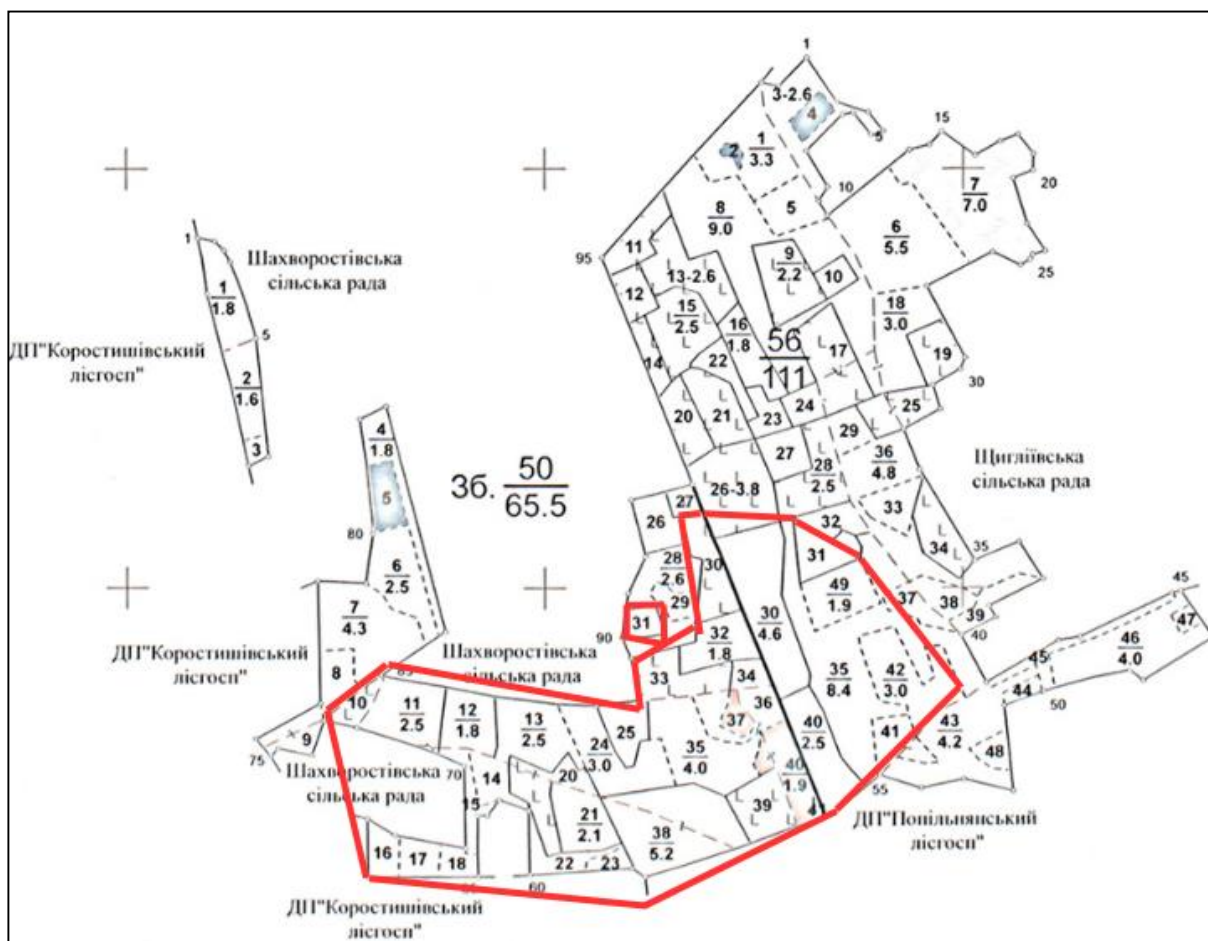

Рис.2.2.6. Карта Шахворостівського лісництва. Червоним позначено «Урочище Пасічне» (кв 50, вид 10-18, 20-25, 30-40), (кв 56, вид 30, 31, 35, 40-42, 49)

Лосі зустрічаються в лісах, чагарниках і особливо велике значення для лосів має наявність боліт, тихих річок і озер, де влітку вони годуються водною рослинністю і рятуються від спеки. Взимку для лося необхідні змішані і хвойні ліси з густим підліском. Лосі харчуються деревинно-чагарниковою і

трав'янистою рослинністю, а також мохами, лишайниками і грибами. Канюк гніздиться в лісі, на гілках листяних або хвойних дерев на висоті 4-15 м над землею. Гніздо будують із сухих гілочок, обплітаючи їх старою травою.

«Трубіївський ліс»

Лісовий заказник місцевого значення «Трубіївський ліс» було створено рішенням 17 сесії обл. ради VII скликання від 26.07.2018 № 1176, а від 20 серпня 2018р. територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму [6]. Об'єкт знаходиться на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Андрушівське лісництво квартал 86, виділи 2, 3, 4) (Рис.2.2.8.)

Площа лісового заказника «Трубіївський ліс» сягає 40,4 га, характеризується рівнинним ландшафтом і засаджена лісами: хвойними, мішаними та листяними лісами. Серед них існують як молоді насадження, так і перестійні ліси. Домінантними виступають дуб звичайний (*Quercus robur*), сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) та вільха чорна (*Alnus glutinosa*). Також тут зустрічаються насадження берези повислої (*Betula pendula*), ясена звичайного (*Fraxinus excelsior*), липи серцелистої (*Tilia cordata*), осики (*Populus tremula*).

Чагарниковий ярус формують такі види, як ліщина звичайна (*Corylus avellana*), смородина чорна (*Ribes nigrum*), малина звичайна (*Rubus idaeus*).

Рис.2.2.7. Коручкаморозниковидна (*Epipactis helleborine*) (1), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). (2)

Серед видів трав'яного ярусу конвалія звичайна (*Convallaria majalis*), вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris*), хвилівник звичайний (*Aristolochia clematitis*), Комиш лісовий (*Scirpus sylvaticus*) та ряд інших. Значну цінність у заказнику мають різноманітні ценози чорно-вільхових лісів різного гідрологічного режиму: малинові, кропивові, побережноосокові, гостровидноосокові, лісокомишові.

Передумовами створення лісового заказника місцевого значення «Трубіївський ліс» є наявність на території рідкісних видів рослин, що занесені до Червоної книги України (2021), а також видів тварин, які охороняються за Бернською конвенцією. Серед рослин до рідкісних відносяться: гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis*) та коручка морозниковидна (*Epipactis helleborine*) (Рис.2.2.7.1).

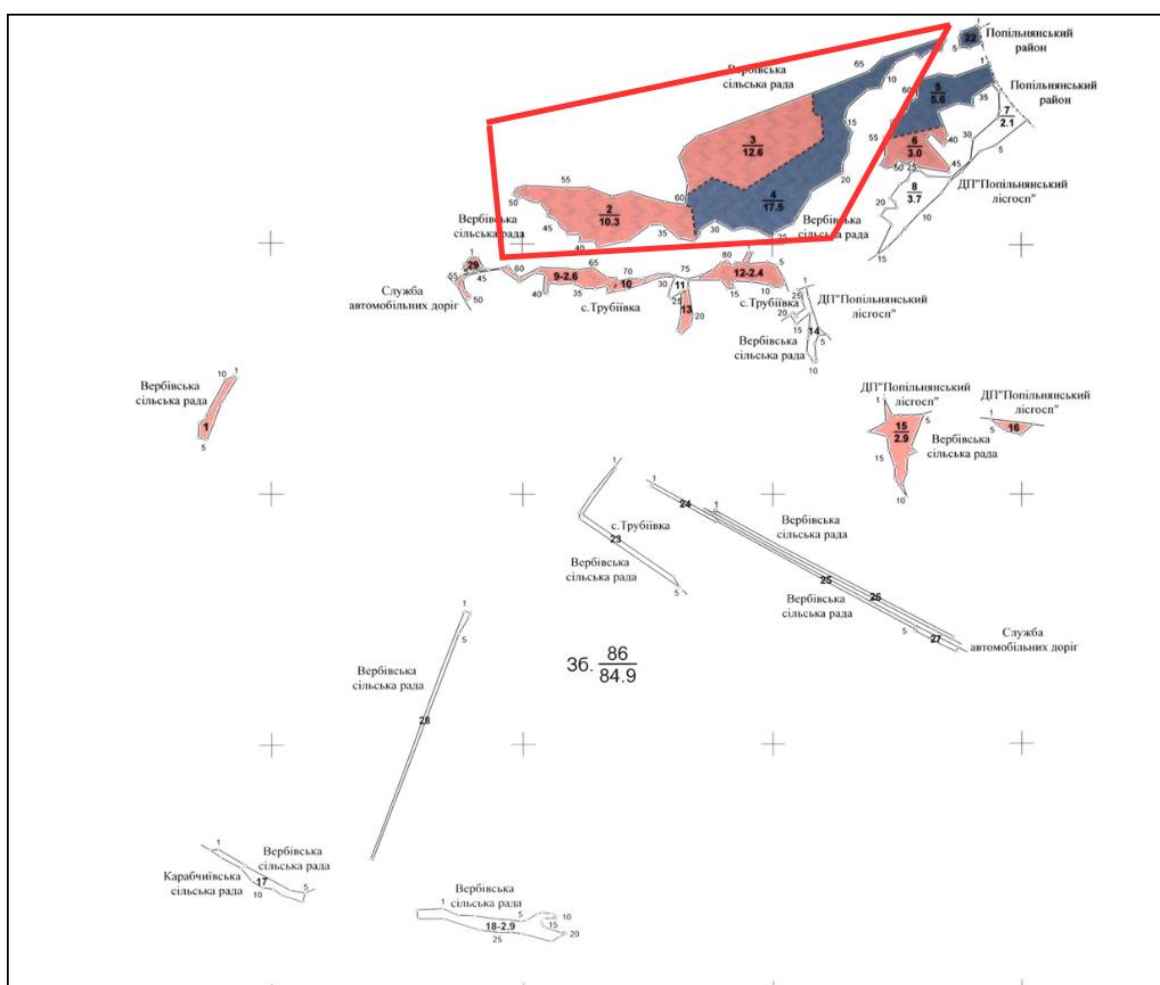

Рис.2.2.8. Карта Андрішівського лісництва. Червоним позначено «Трубіївський ліс» (кв 86, вид 2, 3, 4)

Заказник має велике водоохоронне та ґрунтозахисне значення, адже територія заказника знаходиться у долині річки Роставиця, що є додатковою причиною для перебування тут різного роду тварин. Однією з основних передумов створення заказника стало наявність місць гніздувань орлана-білохвоста (*Haliaeetus albicilla*) (Рис.2.2.7.2).

Орлан-білохвіст оселяється в прибережних місцях річки Роставиця, на території заказника «Трубіївський ліс», через велику кількість корму у вигляді риби. Гнізда птах влаштовує на високих деревах, подалі від людей. Чисельність цього виду значно скоротилася внаслідок переслідування людьми та частого отруєння отрутохімікатами. Протягом останніх декількох десятиліть чисельність в багатьох країнах частково відновилася, проте цей вид ще потребує охорони.

«Яроповицький заказник»

Ландшафтний заказник місцевого значення «Яроповицький» було створено рішенням 29 сесії обл. ради VII скликання від 18.12.2019 № 1792, а від 16 березня 2020р. (235) територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму [7]. Об'єкт знаходиться на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Андрушівське лісництво, квартал 22, виділи 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25) (Рис.2.2.10.)

**Рис.2.2.9 Дзвоники сибірські (*Campanula sibirica*) (1)
Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) (2)**

Заказник знаходиться у верхів'ї річки Ірпінь на півдні від села Яроповичі.

Площа заказника складає 10,5 га, його територія – це природна виположена балка серед полів довжиною близько 1300 м, шириною 300-500 м, глибиною 30 м. Лісові виділи на східному борту балки є окремими, вони розділені ділянками лучних степів на схилах, які разом з лісовими ділянками створюють мальовничі

лісостепові ландшафти. Пріоритетами охорони у заказнику є збереження лісостепового ландшафту, ділянок лучно-степової рослинності, популяції регіонально рідкісного виду - дзвоників сибірських (*Campanula sibirica*) (Рис.2.2.9.1), та археологічної пам'ятки-давньоруського городища Ярополка.

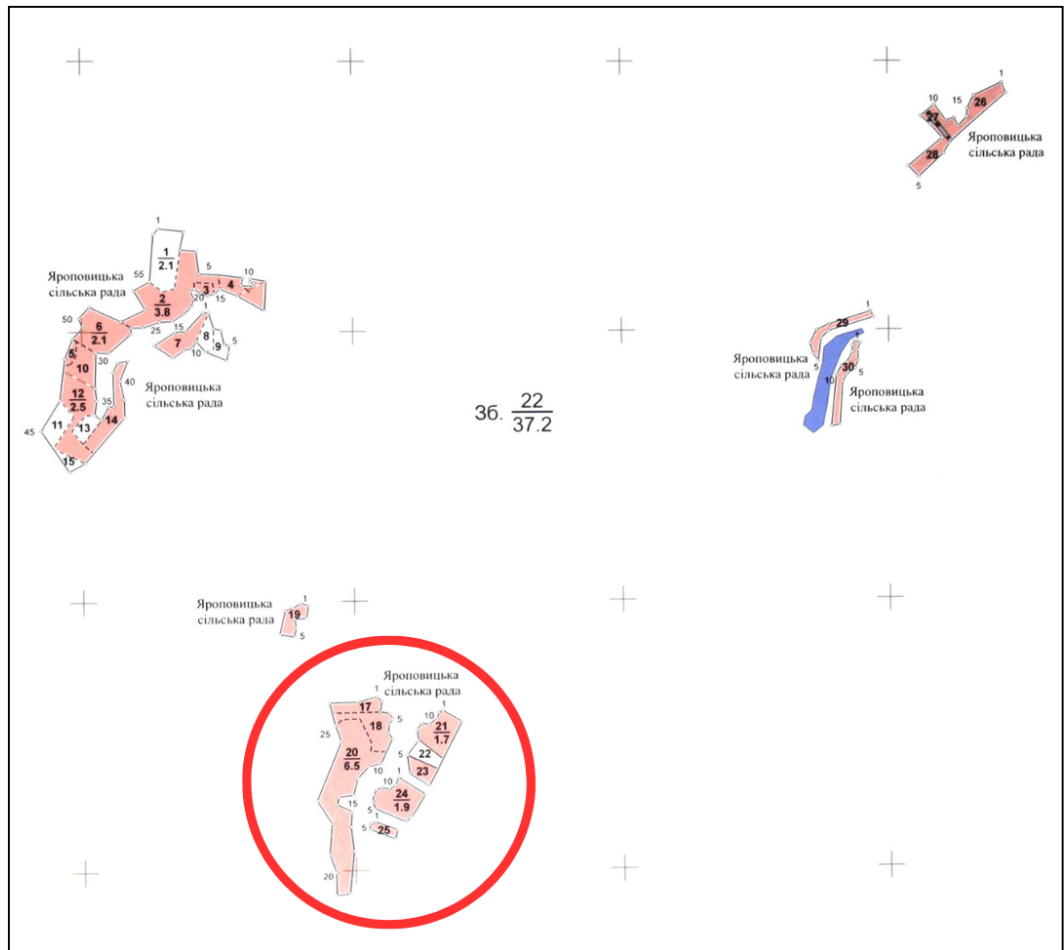

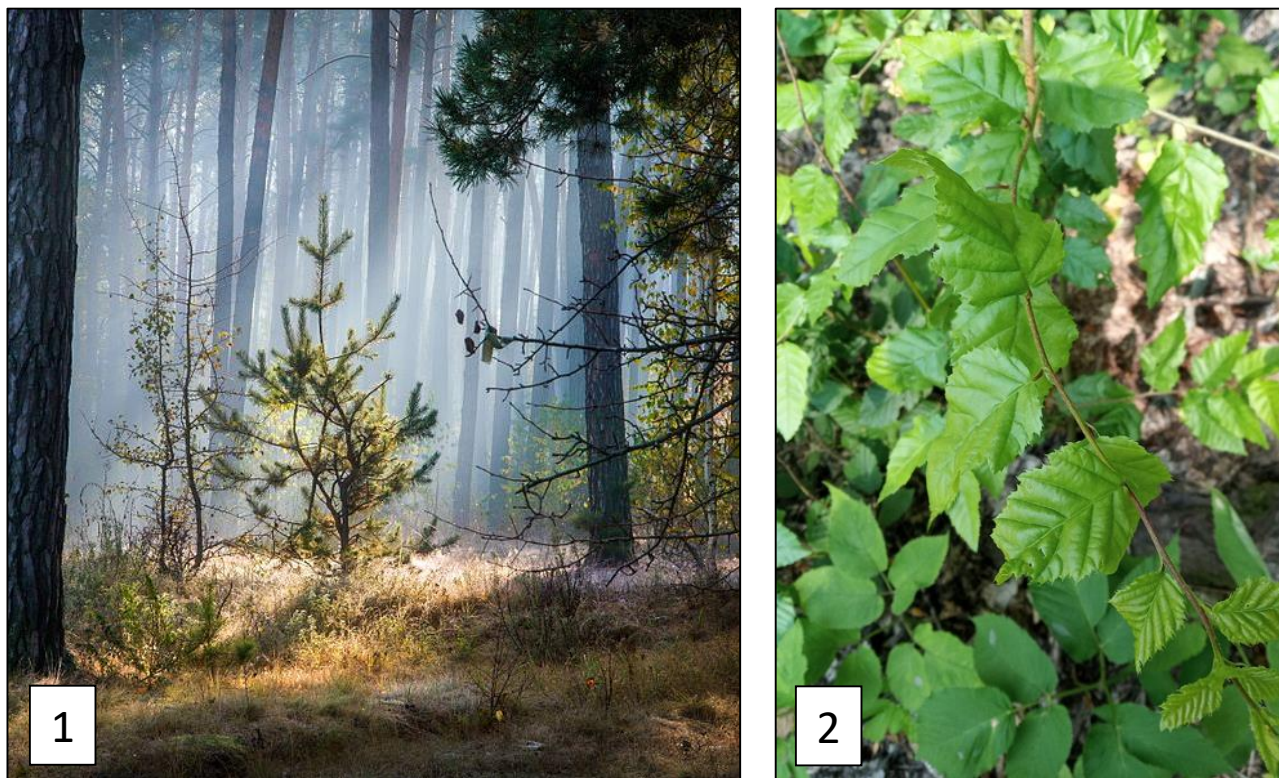
Рис.2.2.10. Карта Андрушівського лісництва. Червоним позначено заказник «Яроповицький» (кв 22, вид 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25)

Ландшафтний заказник місцевого значення «Яроповицький» засаджений лісами: хвойними, мішаними та листяними. Серед них існують як молоді насадження, так і досить старі. Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) (Рис.2.2.9.2) – формує деревний ярус цих насаджень. Борти балки штучно заліснені сосновими культурами. Крім цього деревний ярус складають такі види: береза поникла (*Betula pendula*), вільха чорна (*Alnus glutinosa*). Шавлія дібровна (*Salvia nemorosa*), Купина багатоквіткова (*Polygonatum multiflorum*), Чистотіл звичайний (*Chelidonium majus*), Глуха кропива плямиста (*Lamium maculatum*), кілька представників родини мальвові, такі як рожа рожева (*Alcea rosea*) та лаватерія тюрінгська (*Lavatera thuringiaca*) та інші складають трав'яний ярус.

До регіонально рідкісних рослин, що зростають на території заказника відносяться дзвоники сибірські (*Campanula sibirica*). Їх можна зустріти на луках, схилах, а також в чагарниках.

«Грабчаковий ліс»

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Грабчаковий ліс» (Рис.1.6.1) була організована 30.01.2004р.№351, згодом територію передано під охорону та встановлено дотримання відповідного охоронного режиму [8]. Об'єкт знаходиться на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісгосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (Старосілецьке лісництво кв. 1 вид 10,13) (Рис.2.2.12).

**Рис.2.2.11 Фото «Грабчаковий ліс» (Автор: 84Human84 – Власна робота, CC BY-SA 4.0, <http://surl.li/fhmwr>) - (1)
Граб звичайний (*Carpinus betulus*) - (2)**

У межах лісового фонду Старосілецького лісництва локалізована пам'ятка природи місцевого значення «Грабчаковий ліс» (Рис.2.2.11.1). Ландшафт характеризується рівнинними та слабохвилястими ділянками середньої рівнини та загальна площа пам'ятки складає 19,8 га. Особливістю «Грабчакового лісу» є великий масив насаджень грабу (*Carpinus betulus*) (Рис.2.2.11.2). Також тут ростуть окремі дерева таких видів: липи серцелистої (*Tilia cordata*), дуба звичайного (*Quercus robur*) та верби (*Salix*). Ця лісова місцевість є дуже важливим місцем для досліджень біологів та навчальної науково-дослідної роботи.

Трав'яний покрив складається з багатьох видів, таких як: орляк звичайний (*Pteridium aquilinum*), буквиці лікарської (*Betonica officinalis*), куничника

лісового (*Calamagrostis epigejos*), чебрецю повзучого (*Thymus serpyllum*). Також тут перебуває велика кількість орнітофауни, адже птахи люблять гніздитися в таких затишних місцинах, як грабові насадження.

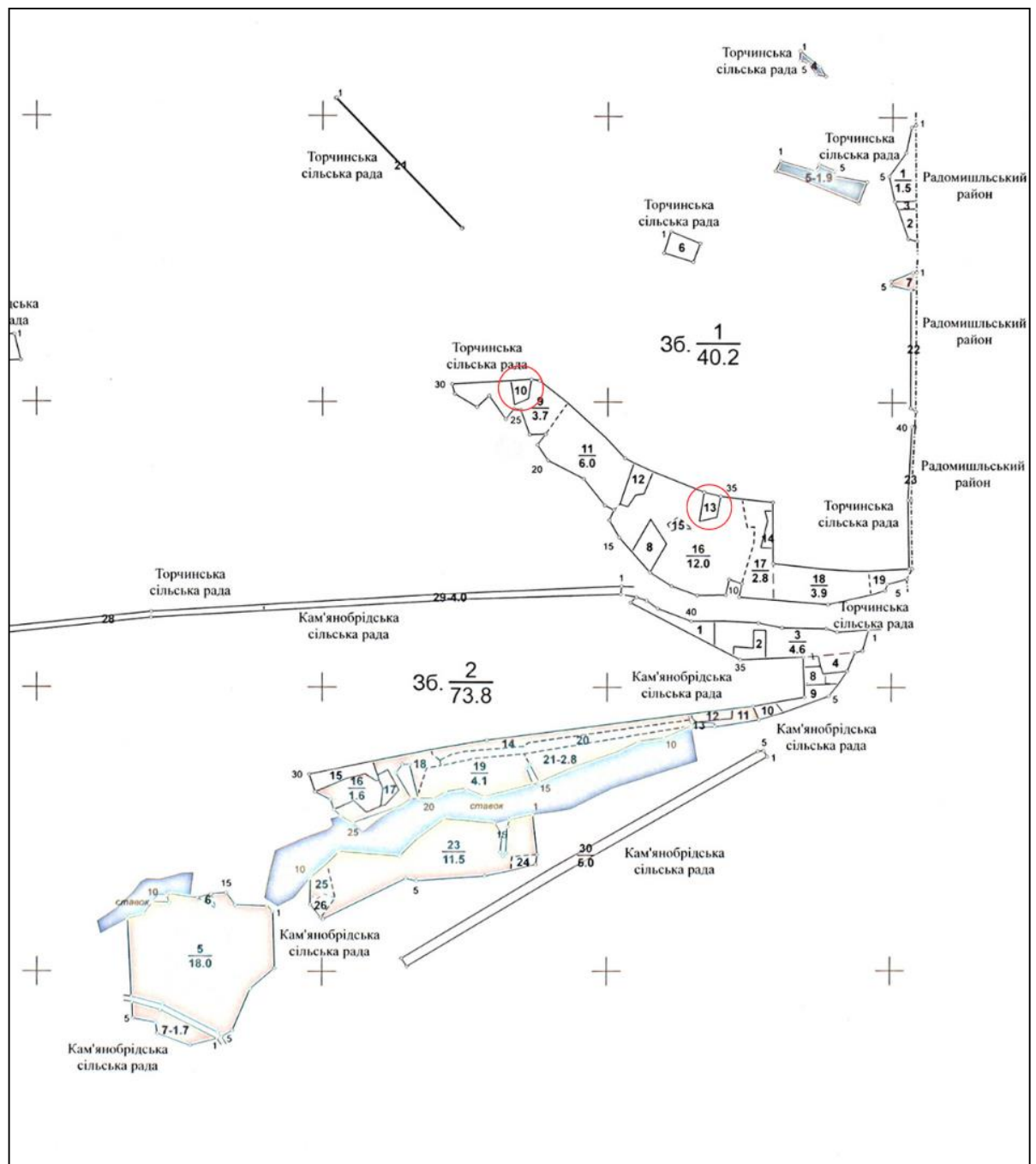

Рис.2.2.12. Карта Старосілецького лісництва.
Червоним позначено ботанічну пам'ятку природи місцевого значення
«Грабчаківий ліс» (кв 1, вид 10, 13)

Окрім природної цінності тут є геологічні та історичні знахідки: виходи корінних покладів лабрадориту, а також напівзруйноване давньоруське поселення.

2.3. Коротка характеристика видів діяльності на території об'єктів ПЗФ

Згідно із законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Завданням законодавства України про природно-заповідний фонд України є регулювання суспільних відносин щодо організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення їх природних комплексів, управління у цій галузі. Відносини в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів регулюються Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища" [1].

Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України:

- природні території та об'єкти - природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища;
- штучно створені об'єкти - ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Залежно від походження, інших особливостей природних комплексів та об'єктів на їх територіях обмежена або заборонена діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про них. Господарська, наукова та інша діяльність, проводиться із дотриманням загальних вимог до охорони навколишнього природного середовища.

Фахівцями відділу екологічного моніторингу та оцінки впливу на довкілля проведено аналіз існуючих на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) (табл. 2.3.1.).

Таблиця 2.3.1.

Об'єкти природно-заповідного фонду на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Найменування об'єктів природно-заповідного фонду та підстави для їх виділення	За даними лісовпорядкування	
	Площа, га	Місце знаходження
1	2	3
Пам'ятки природи місцевого значення		
«Грабчаковий ліс», ботанічна. Рішення 7 сесії обласної ради 24 скликання від 23.04.2003 № 207	19,8	Старосілецьке л-во, кв. 1, вид. 10, 13

<i>Продовження табл. 2.3.1.</i>		
1	2	3
Заказники місцевого значення		
«Урочище Смульське», Ландшафтний. Рішення 8 сесії обл. ради VIII скликання від 16.12.2021 № 362	12,3	Шахворостівське л-во, кв. 57, вид. 1, 2, 7, 20-22
«Голубіївський ліс», Ботанічний. Рішення 15 сесії обл. ради від 07.03.2018 № 998	11,7	Андрушівське лісництво, квартал 129, виділи 3, 4, 5
«Урочище Пасічне», Ландшафтний. Рішення 8 сесії обласної ради VIII скликання від 16.12.2021 № 362	58,5	Шахворостівське л-во, кв. 50, вид. 10-18, 20-25, 35-40, кв. 56, вид. 30, 31, 35, 40- 42, 49
«Трубіївський ліс», Лісовий. Рішення 17 сесії обласної ради VII скликання від 26.07.2018 № 1176	40,4	Андрушівське л-во, квартал 86, виділи 2, 3, 4
«Яроповицький». Ландшафтний. Рішення 29 сесії обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 1792	10,5	Андрушівське л-во, кв. 22, вид. 17, 18, 20-25
Разом:	153,2	

Отже, згідно даних табл. 2.3.1. до складу Коростишівського лісгоспу АПК входить шість б'єктів природно-заповідного фонду: «Грабчаковий ліс», «Урочище Смульське», «Голубіївський ліс», «Урочище Пасічне», «Трубіївський ліс», «Яроповицький», вони визначені як пам'ятки природи та заказники місцевого значення.

Пам'ятка природи – окремі унікальні природні об'єкти, що мають наукове, пізнавальне, історичне, культурно-естетичне значення. Поняття введено А. Гумбольдтом (1819). Заказники (від заказати – «заборонити») – природоохоронні об'єкти, які можуть бути постійними або тимчасовими; у заказниках можливе часткове взяття під охорону: тварин, рослин та інших природних ресурсів. Відповідно до класів об'єктів ПЗФ їх функціонування керується рядом

спеціальних положень, що визначають режим користування цих територій. Зокрема, на території заказників та пам'яток природи України «забороняється будь-яка діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану»[1], у тому числі:

- передача у господарське використання окремих земельних ділянок заповідного об'єкту;
- меліоративні чи інші роботи, що можуть призвести до зміни гідрологічного режиму території;
- будь-яке засмічення, забруднення території;
- пошкодження, заготівля та знищення усіх видів рослинності;
- будівництво та розміщення стаціонарних чи тимчасових споруд, не пов'язане з організацією охорони об'єкту ПЗФ;
- розробка всіх видів корисних копалин, будь-яке порушення ґрунтового покриву;
- розорювання земель, за винятком заходів з обмеження лісових пожеж;
- заготівля живиці, деревних соків та другорядних лісових матеріалів;
- збір рослин занесених до ЧКУ (плодів та квітів);
- проведення суцільних, прохідних, лісовідновних та поступових рубок, видалення захаращеності;
- інтродукція нових видів рослин та тварин;
- знищення та пошкодження окремих дерев, чагарників, трав'яної рослинності;
- зміна чи знищення складу рослинного покриву (заліснення, розорювання, залужнення ділянок);
- зберігання на території будь-яких видів отрутохімікатів;
- використання мінеральних добрив;
- прогін худоби через територію;
- знищення чи відлов усіх видів тварин;
- полювання чи знаходження на території ПЗФ з усіма видами вогнепальної зброї (окрім осіб, що відносяться до служби охорони);
- проїзд будь-яких видів транспорту;
- організація таборів, розведення багать, влаштування автостоянок чи місць відпочинку;
- забезпечувати дотримання встановленого законодавством України режиму використання земель, що підлягають особливій охороні;

- з метою запобігання ерозії ґрунтів та іншим негативним явищам після закінчення проведення заходів поліпшення якісного складу лісів, лісові ділянки приводять у стан, придатний для використання за призначенням, у разі потреби здійснюють протиерозійні заходи;
- інші види робіт що можуть нанести значного негативного впливу природнім комплексам.

В ході проведення робіт на територіях об'єктів природно-заповідного фонду ДП «Коростишівський лісгосп АПК» не виявлено порушення вищезазначених критеріїв. Але спотерігається незначний антропогенний вплив не пов'язаний з роботою лісгоспу. Переважно об'єкти ПЗФ піддаються такому впливу збоку деяких громадян, для яких охоронний статус того чи іншого об'єкту є нічим іншим, як просто документом на який не зважають через відсутність зацікавленості чи достатніх знань. Проте, власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, зобов'язуються забезпечити режим їх охорони та збереження. У даному випадку йдеться про ДП «Коростишівський лісгосп АПК», адже саме вони є землекористувачами об'єктів ПЗФ наведених у табл. 2.3.1.

Захистити усі найцінніші території природи від негативних впливів неможливо, проте обмежити такі впливи, діючи на випередження, думаючи про майбутнє вже зараз, можна. Для цього й створюють території природно-заповідного фонду та визначають режими їхнього використання [9].

В той же час поряд із рядом обмежень діяльності на територіях віднесених до об'єктів природно-заповідного фонду, дозволено ряд заходів згідно встановленого порядку, а саме:

- проведення заходів з обмеження розповсюдження лісових пожеж;
- використання території в оздоровчих, рекреаційних, та освітніх-виховних цілях, проведення науково дослідних робіт, обмежена господарська діяльність з дотриманням встановленого режиму території відповідно до чинного законодавства;
- збереження і відтворення природніх комплексів та об'єктів.

Наявність об'єктів природно-заповідного фонду відкриває нові можливості для розвитку самобутньої території, з певною історією, культурою, спадщиною. Такі ділянки можуть стати базою для наукової практики та просвіти, розвитку туризму. Також, землекористувачі мають змогу отримати кошти екофондів для збереження та розвитку заповідних територій. З іншого боку, не слід забувати про серйозні юридичні зобов'язання щодо охорони заповідних територій та необхідність враховування оцінки антропогенного впливу на такі об'єкти під час прийняття рішень, що стосуються планової діяльності.

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Опис місць проведення планованої господарської діяльності

У межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 13 вид. 9, кв.46 вид. 11), Андрушівського лісництва (кв. 71 вид.6, кв. 99 вид. 23), Попільнянського лісництва (кв. 2 вид. 40, кв. 4 вид. 7), Старосілецького лісництва (кв. 51 вид. 1) та Брусилівського лісництва (кв. 14, вид.18, кв. 17 вид. 22) головною деревною породою виступає сосна звичайна, типовий склад на ділянках проведення суцільних санітарних рубок (далі СРС) – (10Сз). Середній вік соснових насаджень – 62 роки, бонітет 1-1А.

Трав'яний покрив складається з багатьох видів: купина багатоквіткова, конвалія звичайна, костриця овеча, подорожник ланцетолистий, верес звичайний, куничник звичайний, грицики звичайні, кропива дводомна, деревій звичайний, брусниця звичайна, вероніка лікарська. Підлісок формують дикий виноград п'ятилистий, малина звичайна, шипшина звичайна.

Тваринний світ на представлених ділянках є досить багатим. Найбільш поширеними видами класу комах, які тут зустрічаються є: перлівець селена, тонкочеревець звичайний, джміль польовий. До класу птахів, що зустрічаються на цих точках відносяться: синиця велика, мухоловка сіра, повзик звичайний, вівчарик-ковалик, зяблик, кропив'янка чорноголова, дятел звичайний. Серед представників класу рептилій: гадюка звичайна, ящірка прудка [10].

Переважною причиною для проведення суцільних санітарних рубок на цих точках є комплекс стовбурових шкідників, а також коренева губка. Стовбурові шкідники, що можуть вражати ці дерева: верхівковий короїд, малий сосновий лубоїд, шестизубий короїд – стенограф [11]. Зокрема, підвищення середньої температури повітря може призвести до спалаху поширення стовбурових шкідників і збудників хвороб за небезпечного прогнозу щодо санітарного стану деревостану при взаємодії названих чинників.

Головною породою у межах Андрушівського лісництва (кв. 96 вид. 31, кв. 99 вид.8) є акація біла з домішками бересту, дуба, ясена, граба (6Акб2Брс1Дз1Яз; 10Акб+Брс+Гз). Сердній вік насаджень 65 років, бонітет 1-2.

Трав'яний покрив складається з таких видів: пшінка звичайна, анемона дібровна, чина весняна, медунка темна, яглиця звичайна, копитняк європейський, кінський часник черешковий, суховершки звичайні, зірочник ланцетовидний, чистотіл звичайний.

Тваринний світ представлений здебільшого орніто- та ентомофауною. Найбільш поширеними видами класу комах є вогнівка кропивова велика, п'ядун великий зелений, тонкочеревець звичайний, гармонія мінлива, клоп щавлевий, золотоочка звичайна, джміль міський. Клас птахів представлений

такими видами: кропив'янка чорноголова, вівчарик-ковалик, дятел звичайний, вільшанка, дрізд співочий, зяблик. Представником класу червононогі є равлик чагарниковий.

Головною причиною для проведення суцільних санітарних рубок на цих точках є кореневі та стовбурові гнилі, тому ці заходи є цілком виправданими, адже цей фактор впливає і на загальний стан насаджень, і на якість деревини.

Домінантною породою у межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 47 вид.16), Попільнянського лісництва кв. 2 вид. 57;), Старосілецького лісництва (кв. 9 вид.8) та Брусилівського лісництва (кв. 19 вид. 18) є сосна, проте співдомінантом виступає береза повисла, типовий склад на ділянках проведення СРС (10Сз+Бп; 9Сзк1Бп). Сердній вік насаджень 57 років, бонітет 1-1А. В окремих випадках у таких насадженнях часто зустрічаються домішки інших деревних порід, як-от дуб, вільха чорна, осика.

Види, що входять до трав'яного покриву цих ділянок: конюшина польова, люпин багаторічний, зіновать руська, буги́ла лісова, веснівка дволиста, льонок звичайний, суховершки звичайні, полин гіркий, злинка однорічна, тонконіг звичайний, щавель горобиний.

Серед тваринного світу можна виділити представників різних класів. До класу комах відносяться такі види: пластинокрил звичайний, перлівець селена, цитринець, тонкочеревець звичайний, джміль-зозуля богемський, джміль польовий, підсрібник великий, щитник смугастий. Кропив'янка чорноголова синиця велика, мухоловка сіра, дрізд чорний, вівчарик-ковалик, зяблик, дятел звичайний – представники класу птахи. У межах лісових масивів виявлено ряд видів, які належать до класу ссавців: сарна європейська, мишак жовтогрудий, кріт європейський.

Переважною причиною для проведення суцільних санітарних рубок на цих точках є комплекс стовбурових шкідників, а також коренева губка. Стовбурові шкідники, що можуть вражати ці дерева: верхівковий короїд, малий сосновий лубоїд, шести зубий короїд – стенограф.

У межах лісового фонду Андрушівського лісництва (кв. 99 вид.6) головною породою виступає береза повисла в поєднанні з липою дрібнолистою. Також в цьому насадженні є домішки дуба, осики, клена гостролистого та береста. Склад на ділянці проведення СРС – 5Бп4Лпд1Дз+Ос+Клг+Брс, вік насадження 80 років, бонітет 2.

Трав'яний покрив складається з таких видів: медунка темна, копитняк європейський, купина багатоквітова, розхідник звичайний, зеленчук жовтий, міцеліс стінний, зірочник ланцетовидний, дзвоники круглолисті, підмаренник чіпкий, фіалка лісова, фіалка собача, щитник чоловічий.

Тваринний світ на ділянці представлений більш як чотирма різними класами. На ділянці поширенні такі представники класу комах: золотоочка звичайна, м'якотілка червононога. Серед ссавців – сарна європейська, а клас земноводних представлений жабою трав'яною. Найбільше видове розмаїття

помічено у класі птахи: гаїчка болотяна кропив'янка чорноголова, мухоловка білошия, дрізд співочий, вівчарик жовтобровий, зяблик.

Кореневі та стовбурові гнилі є причиною для проведення суцільних санітарних рубок на цій точці, тому ці заходи є цілком виправданими, адже цей фактор впливає і на загальний стан насаджень, і на якість деревини.

Головною породою у межах Андрушівського лісництва (кв. 99 вид. 7) є бархат амурський з домішками берези повислої. Склад на ділянці проведення СРС – 8Бха2Бп, вік насадження 70 років, бонітет 1.

Трав'яний покрив складають такі види: яглиця звичайна, копитняк європейський, вівсюг звичайний, мітлиця звичайна, зірочник ланцетовидний, осока лісова, чистотіл звичайний, суниці лісові, костяниця звичайна, дивина гарна.

Серед тваринного світу можна виділити представників різних класів. До класу комах відносяться такі види: синявець аргус, білан брукв'яний, тонкочеревець звичайний, плосконіжка звичайна, шароноско прикрашена, лугові мурахи, золотоочка звичайна, оса амофіла. Серед ссавців – сарна європейська, клас земноводних представлений жабою трав'яною, -до класу рептилій, в свою чергу, відноситься вуж звичайний. Кропив'янка чорноголова, дрізд співочий, вівчарик жовтобровий, зяблик, дятел звичайний – представники класу птахи.

Бактеріальна водянка, стовбурові шкідники є причиною для проведення суцільних санітарних рубок на цій точці, тому ці заходи є цілком виправданими, адже цей фактор впливає на загальний стан насаджень.

Детальні дослідження ділянок відведених під СРС на предмет визначення різноманіття флори та фауни проводилися в 2022р. працівниками державного підприємства «Біологічні ресурси України» разом з працівниками ДП «Коростишівський лісгосп АПК». Більший обсяг інформації можна отримати ознайомившись зі «Звітом з моніторингу біологічних ресурсів на території планової господарської діяльності дочірнього підприємства «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства «Житомироблагроліс»».

3.2. Картографічні матеріали місць проведення суцільних санітарних рубок

Спеціалістами відділу екологічного моніторингу та оцінки впливу на довкілля ДП «Біологічні ресурси України» спільно з працівниками ДП «Коростишівський лісгосп АПК», впродовж 2022 р., було проведено роботу післяпроектного моніторингу, а саме: здійснено камеральні роботи по опрацюванню таксаційних матеріалів, документації об'єктів ПЗФ та здійснено маршрутні польові дослідження рослинного покриву на території проведення заходів спрямованих на покращання санітарного стану лісового фонду (суцільні рубки санітарні -СРС).

Локалізація ділянок проведення санітарних рубок у межах Андрушівського лісництва відносно об'єктів ПЗФ у межах лісових масивів представлено на рис. 3.1-3.5.

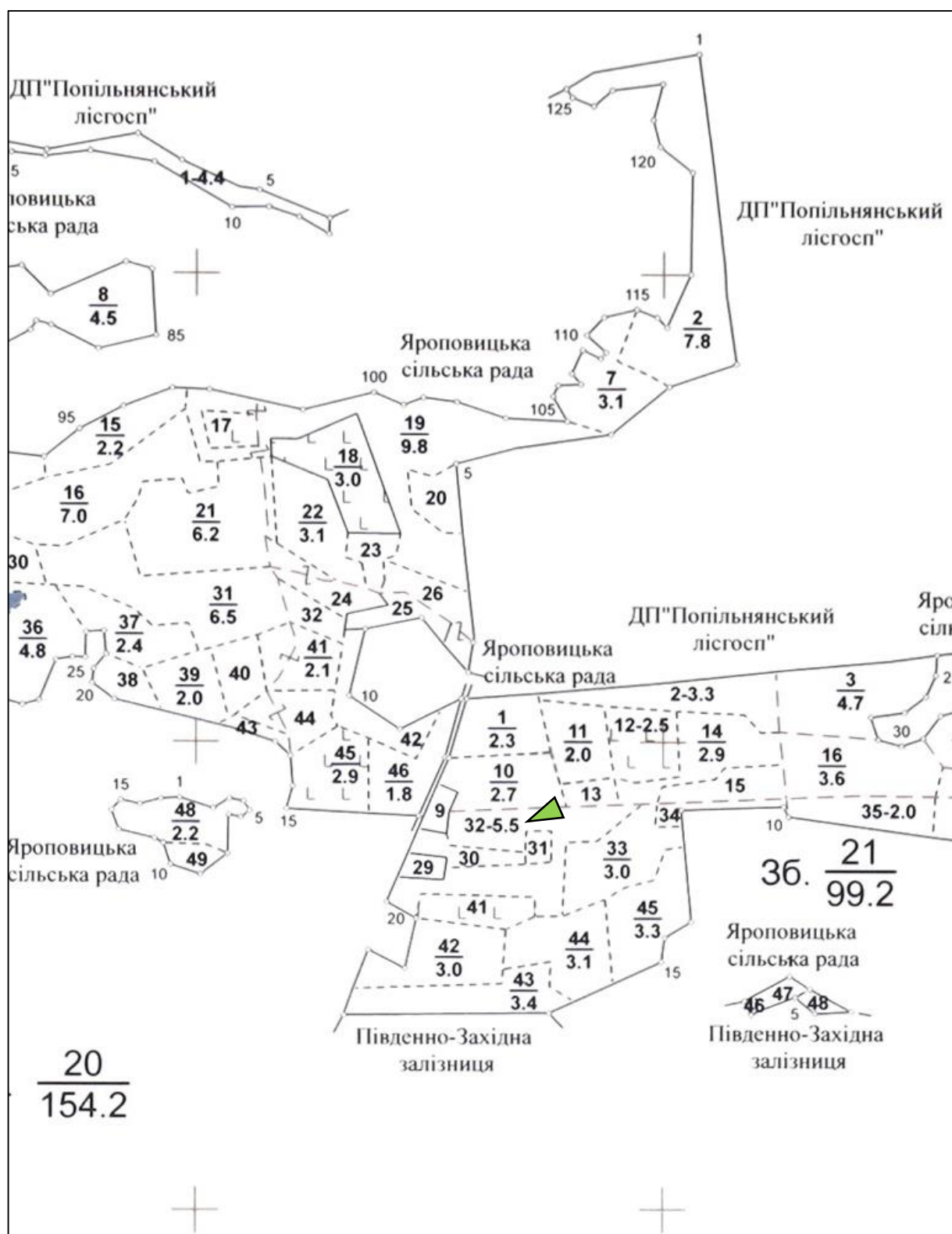

Рисунок 3.1. Розташування ділянки планованої діяльності (суцільна санітарна рубка) у межах лісового фонду Андрушівського лісництва (кв. 21, вид. 32) (об'єкти ПЗФ у межах рубки відсутні)

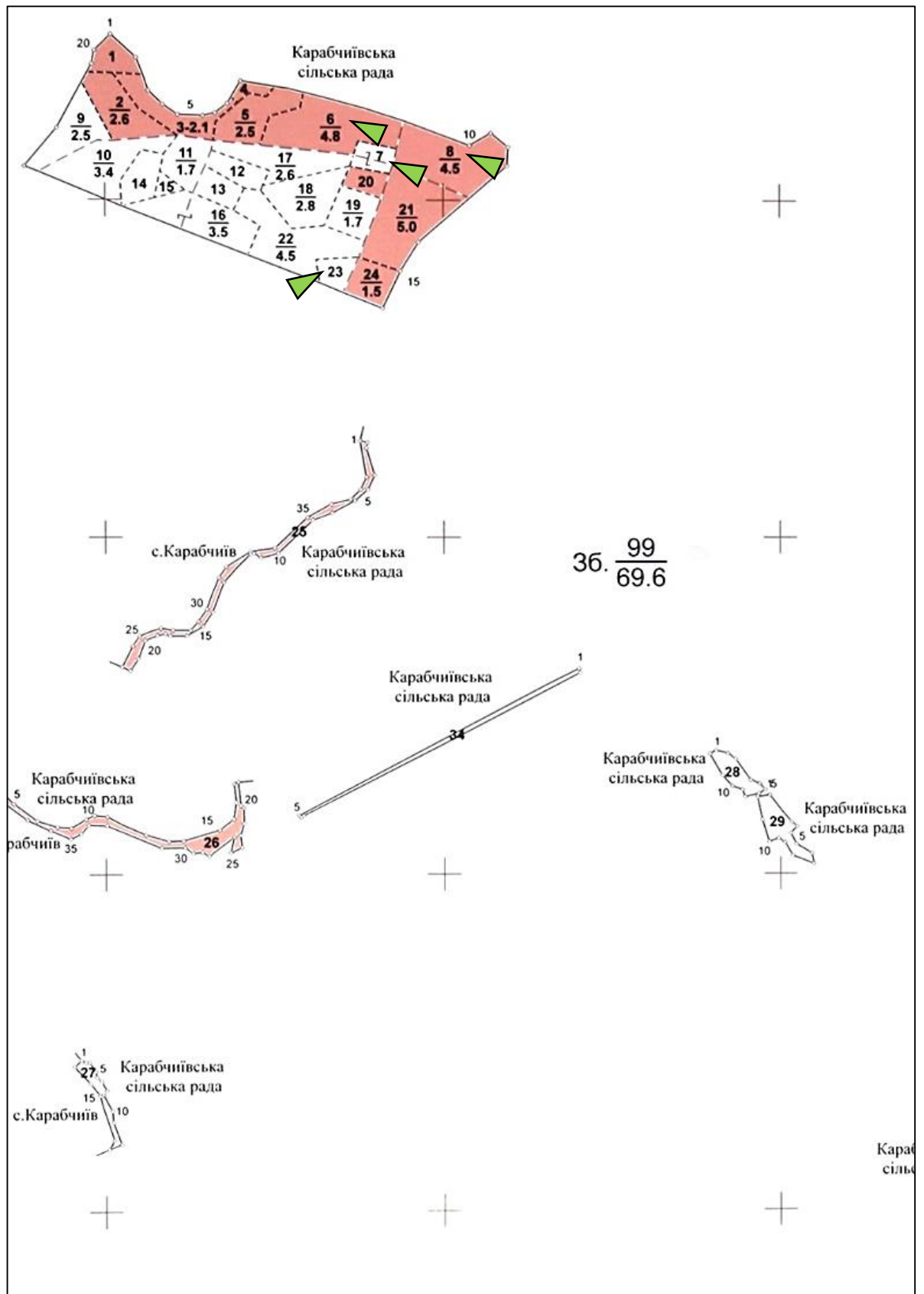

Рисунок 3.3. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Андрушівського лісництва (кв. 99, вид. 6, 7, 8, 23) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

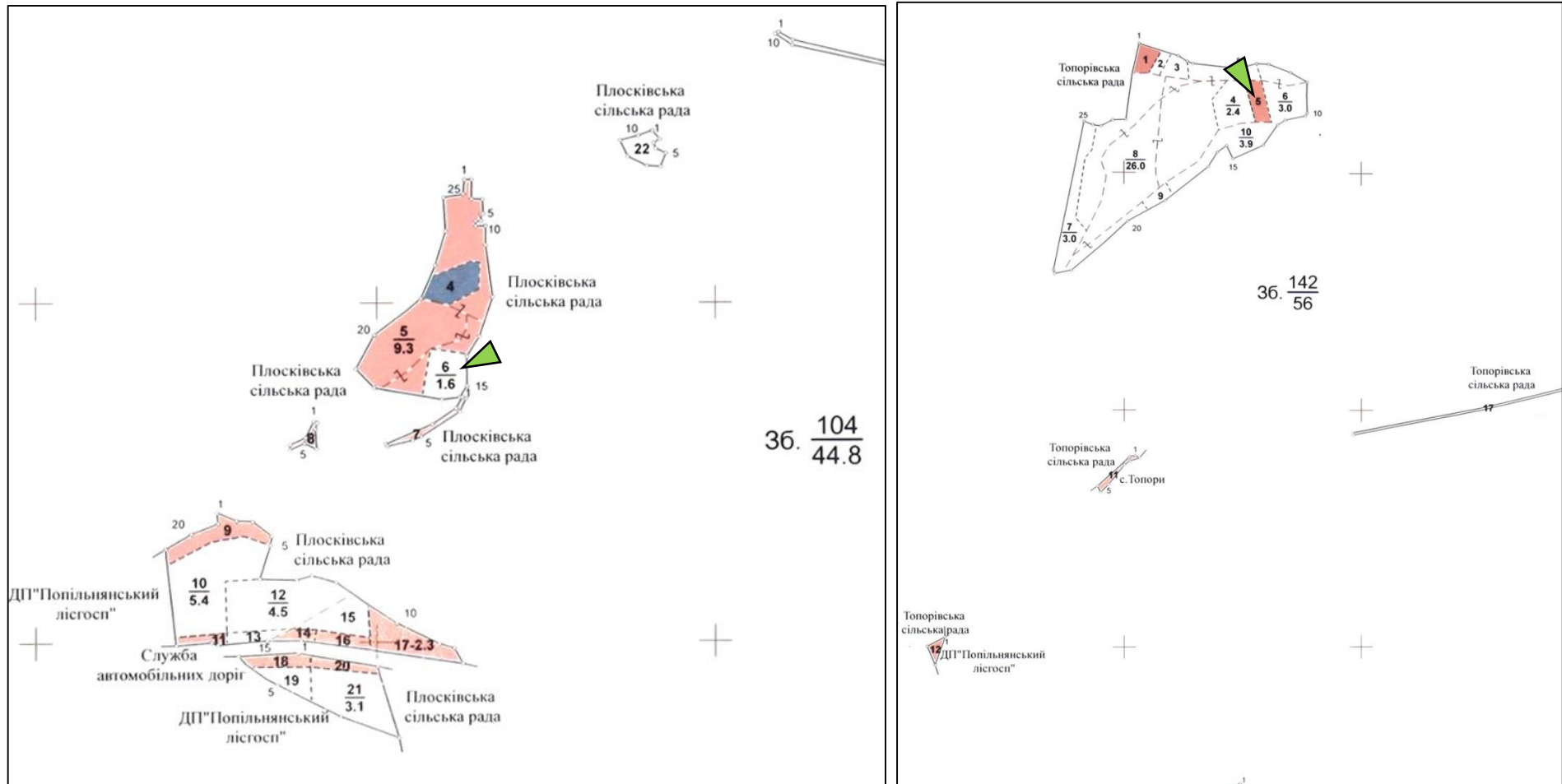

Рисунок 3.4. Розташування ділянки планованої діяльності (суцільна санітарна рубка) у межах лісового фонду Андрушівського лісництва (кв. 104, вид. 6; кв. 142, вид. 5) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

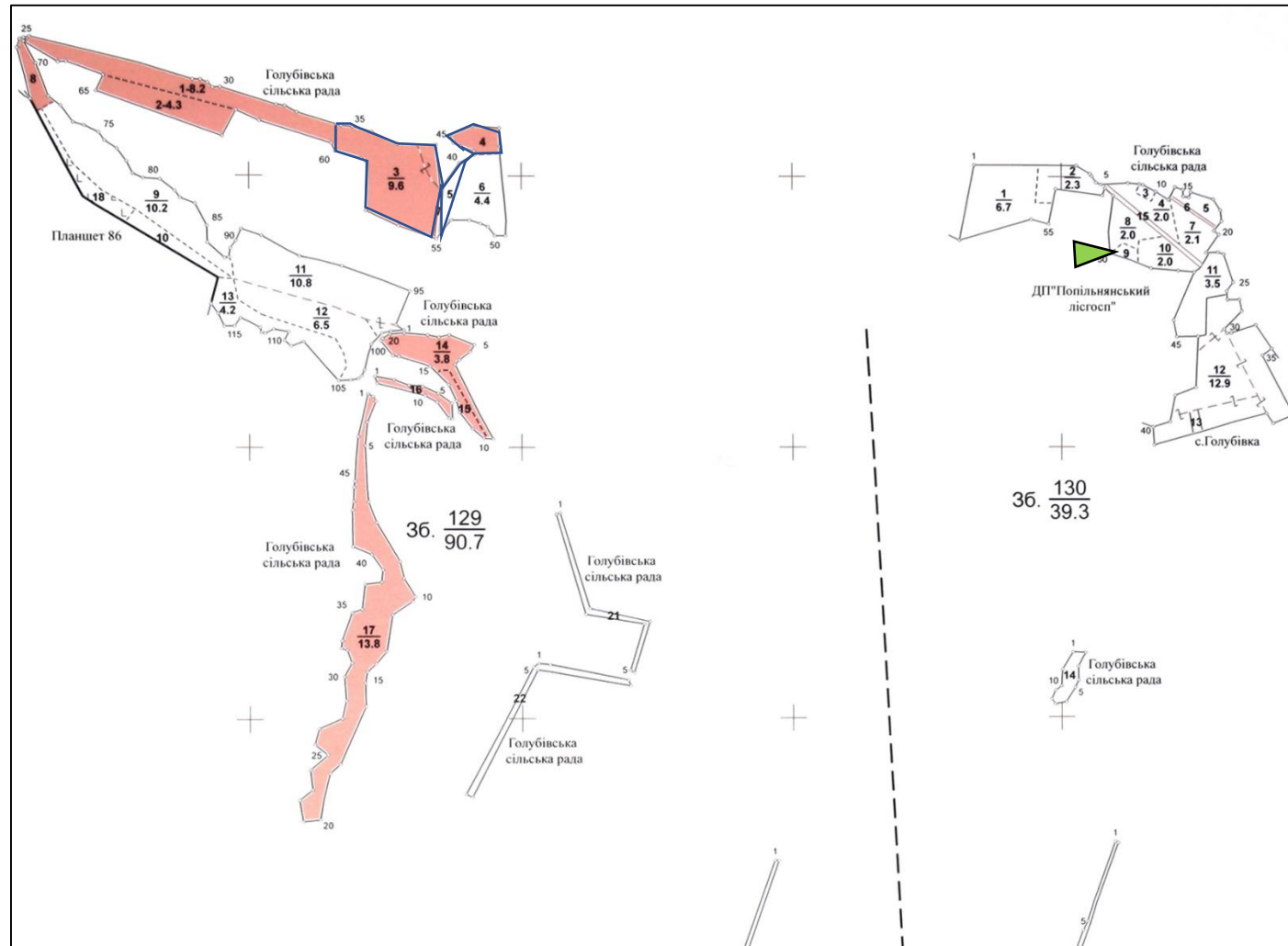

Рисунок 3.5. Розташування ділянки планованої діяльності (суцільна санітарна рубка) у межах лісового фонду Андрушівського лісництва (кв. 130, вид. 9) (об'єкт ПЗФ «Голубіївський ліс» (кв. 129, вид. 3, 4, 5) знаходиться на значній віддалі від ділянки планованої діяльності)

У межах лісового фонду Андрушівського лісництва розташовані три об'єкти ПЗФ: заказник «Яроповицький» (кв. 22, вид 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25), «Голубіївський ліс» (кв. 129, вид 3, 4, 5), «Трубіївський ліс» (кв 86, вид 2, 3, 4). Картографічні матеріали показують що, ділянки планованої діяльності знаходяться на значній віддалі від цих заповідних об'єктів або зовсім не межують з ними. Поблизу ділянок ПЗФ не заплановано формування верхніх складів та прокладання трелювальних волоків.

Локалізація ділянок проведення санітарних рубок у межах Брусилівського лісництва відносно об'єктів ПЗФ у межах лісових масивів представлено на рис. 3.6.-3.9.

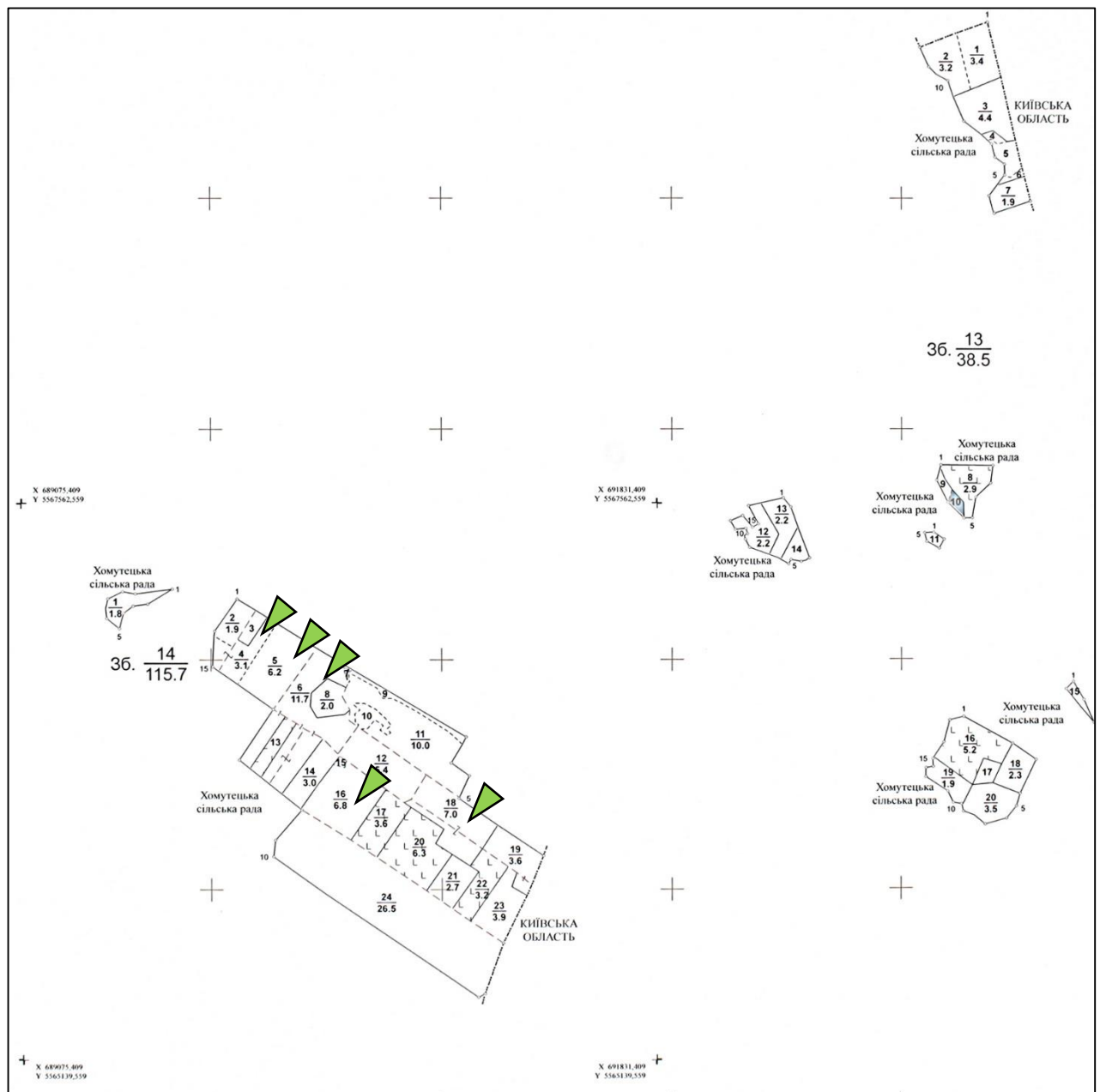

Рисунок 3.6. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Брусилівського лісництва (кв. 14, вид. 4, 5, 6, 16, 18) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

Рисунок 3.7. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Бруsilівського лісництва (кв. 17, вид. 21, 22; кв. 19, вид. 6, 18; кв. 20, вид. 1) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

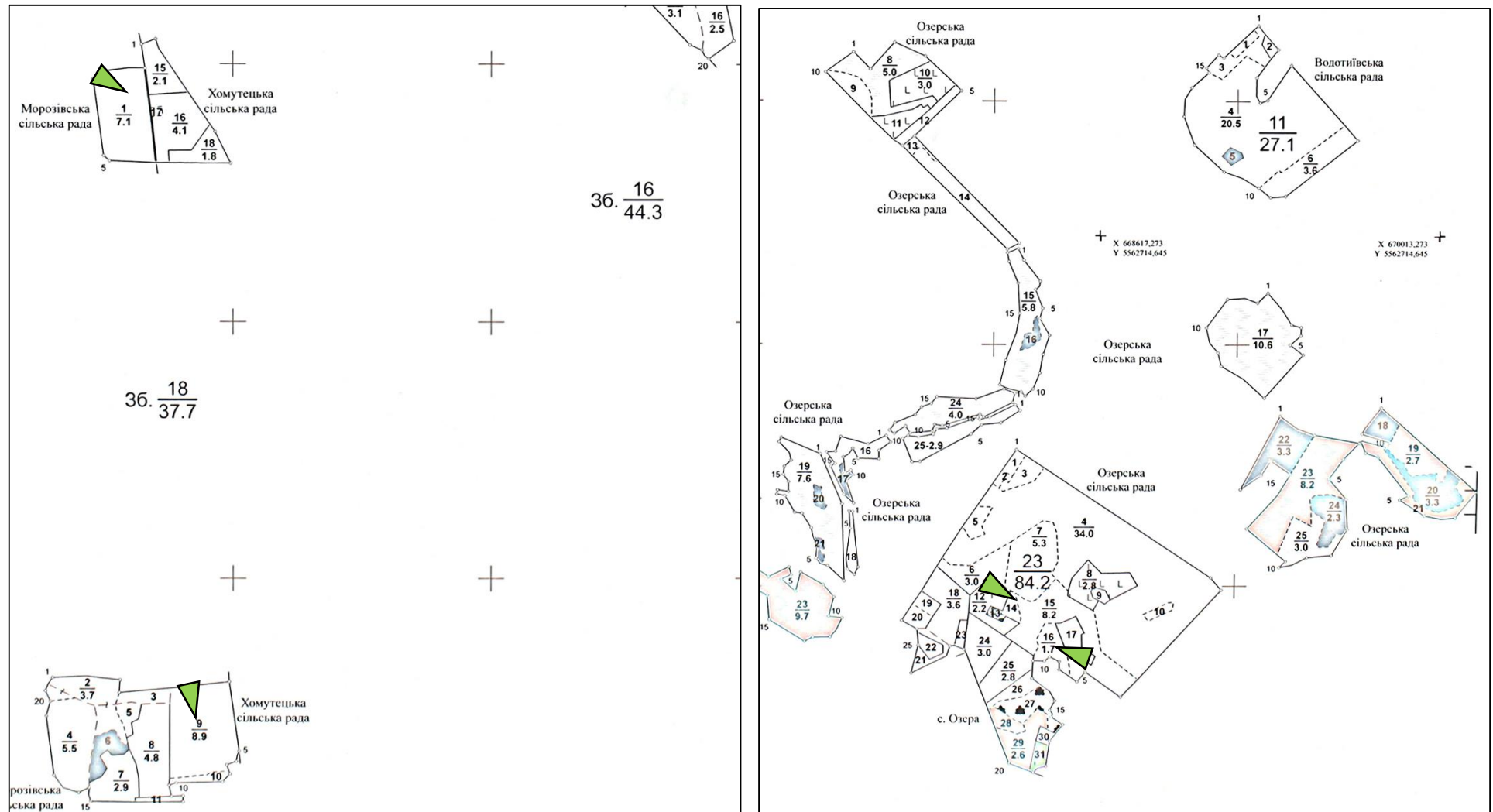

Рисунок 3.8. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Брусилівського лісництва (кв. 18, вид. 1, 9; кв. 23, вид. 14, 16) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

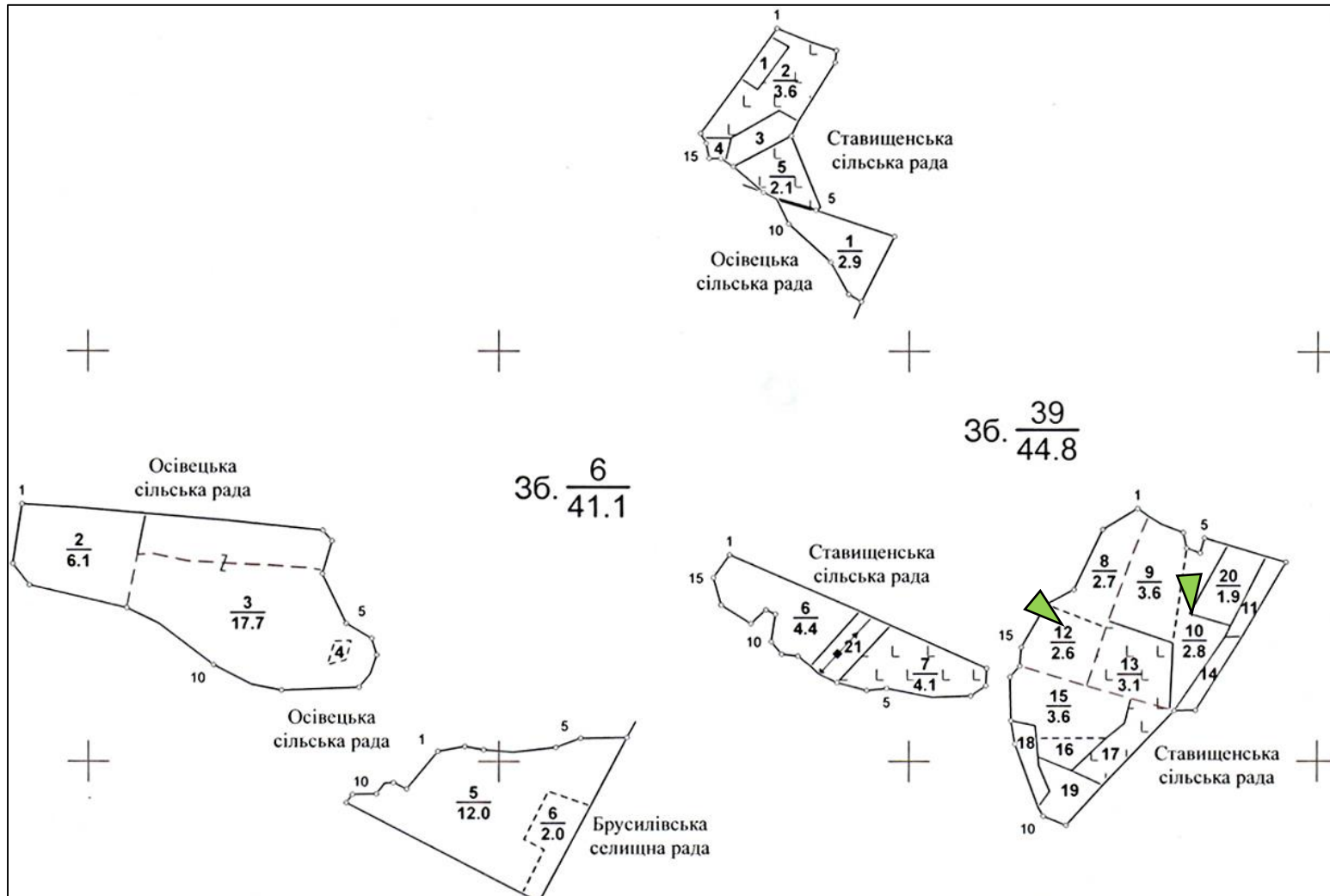

Рисунок 3.9. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Брусилівського лісництва (кв. 39, вид. 10, 12) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

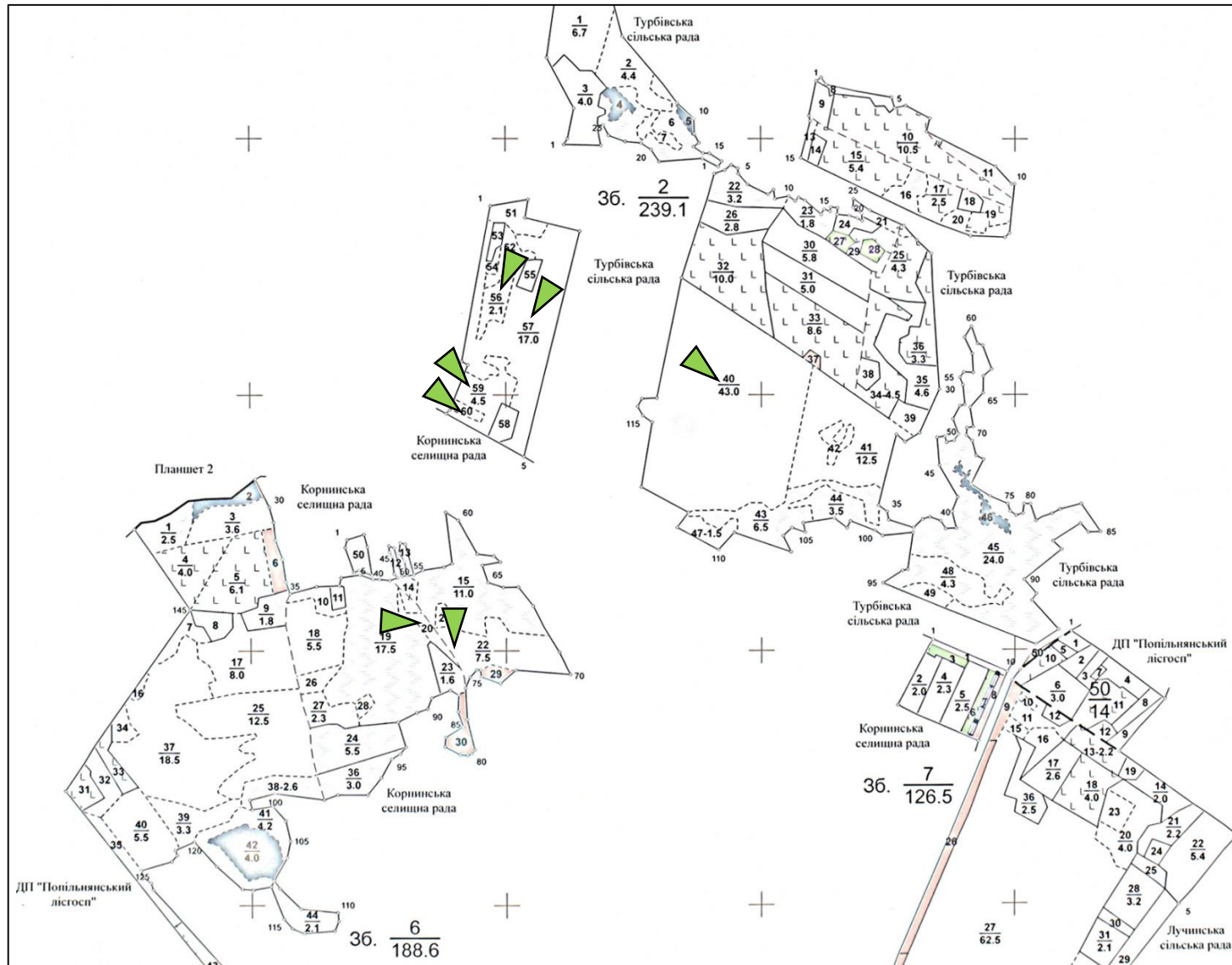

Рисунок 3.11. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Попільнянського лісництва (кв. 2, вид. 40, 56, 57, 59, 60; кв. 6, вид. 20, 22) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

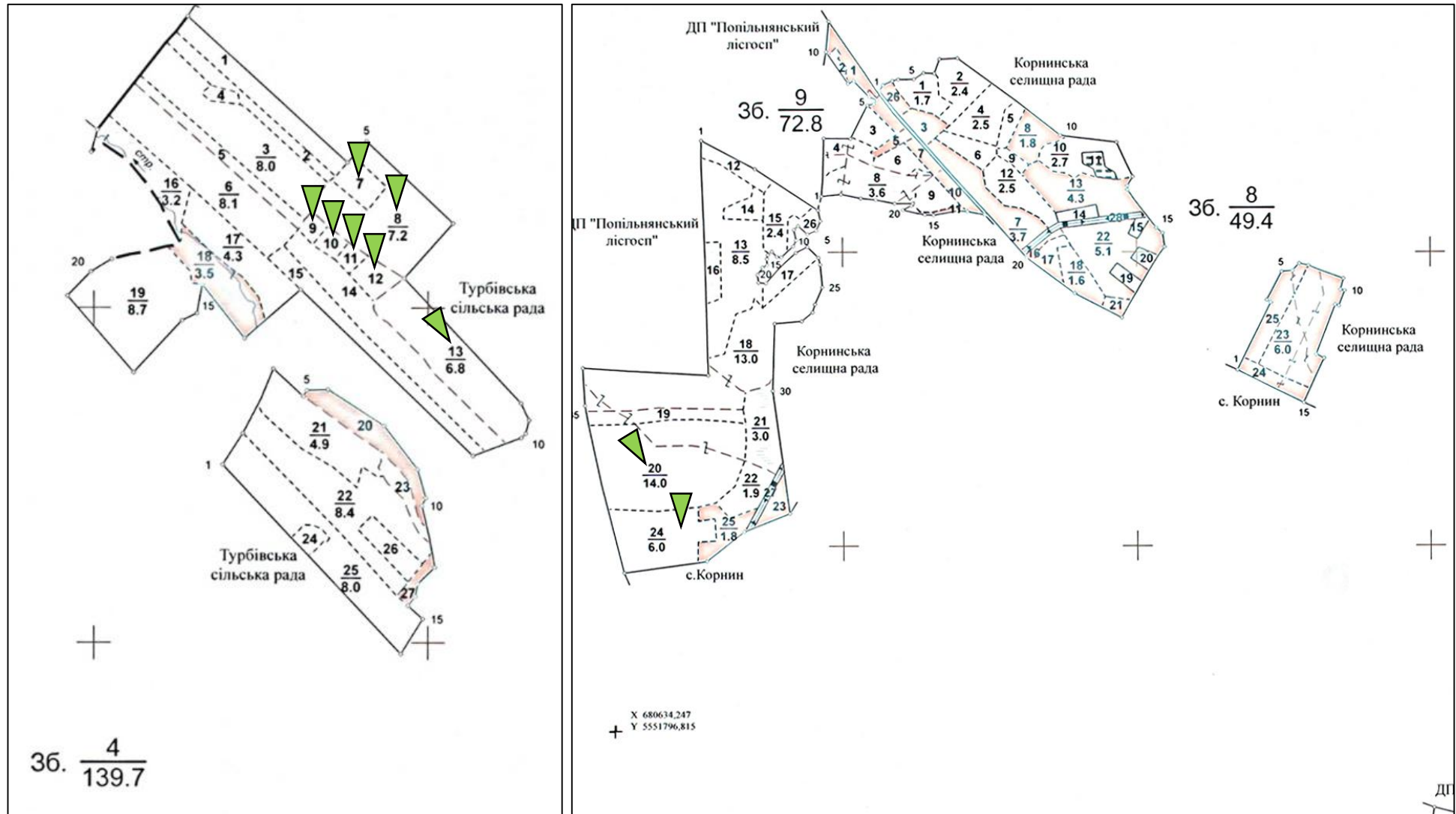

Рисунок 3.12. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Попільнянського лісництва (кв. 4, вид. 7-13; кв. 9, вид. 20, 24) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

У межах лісового фонду Попільнянського лісництва не розташовано жодного об'єкту ПЗФ. Тому планована діяльність в межах цього лісництва не матиме негативного впливу на флору та фауну, угруповання рослин та шляхи міграції тварин.

Розташування ділянок проведення санітарних рубок у межах Старосілецького лісництва відносно об'єктів ПЗФ у межах лісових масивів представлено на рис. 3.13.-3.16.

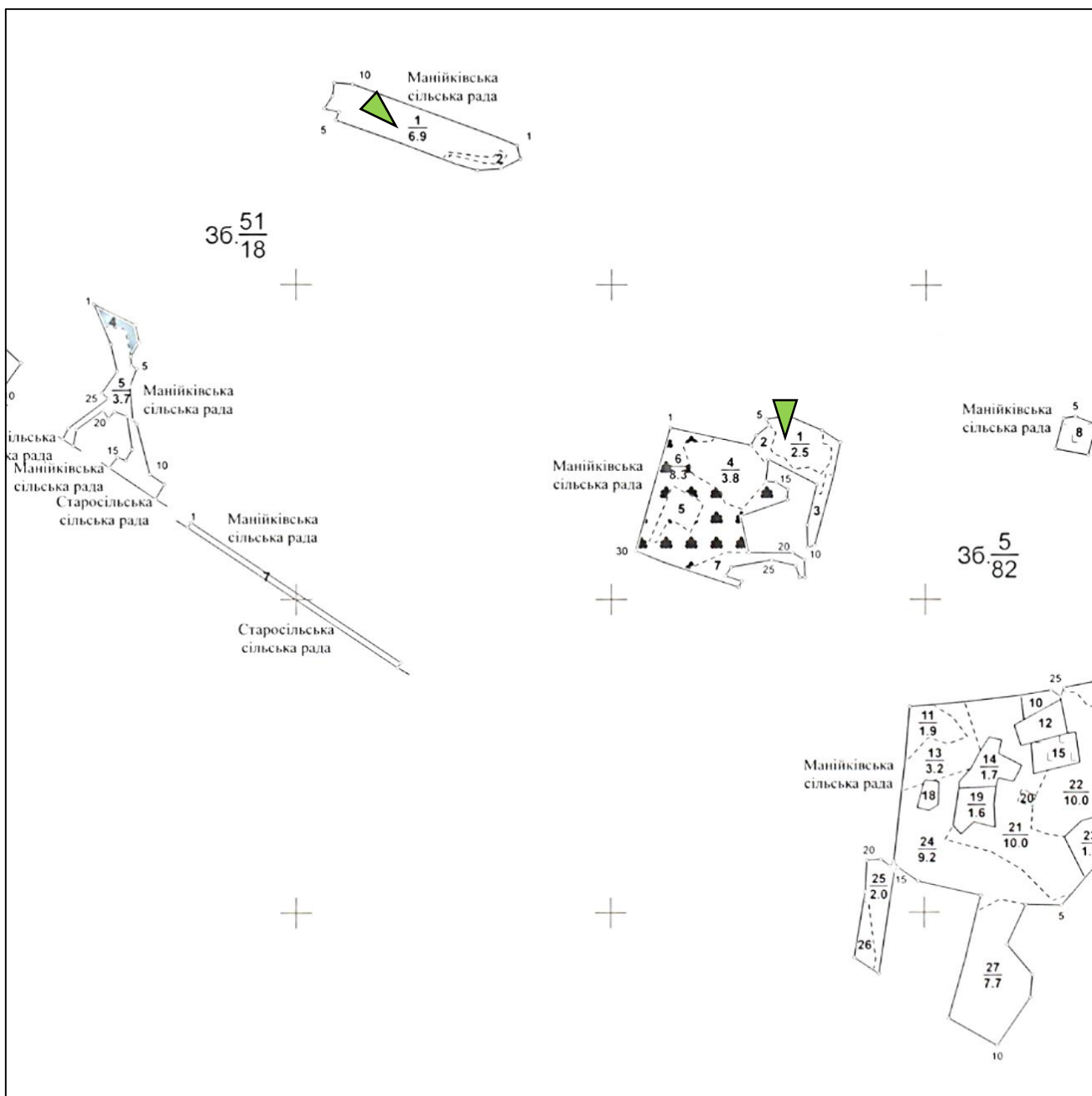

Рисунок 3.13. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Старосілецького лісництва (кв. 5, вид. 1; кв. 51, вид. 1) (об'єкт ПЗФ «Грабчаковий ліс» (кв 1, вид 10, 13) знаходиться на значній віддалі від ділянок планованої діяльності)

Рисунок 3.15. Розташування ділянки планованої діяльності (суцільна санітарна рубка) у межах лісового фонду Старосілецького лісництва (кв. 15, вид. 8) (об'єкти ПЗФ у межах рубки відсутні)

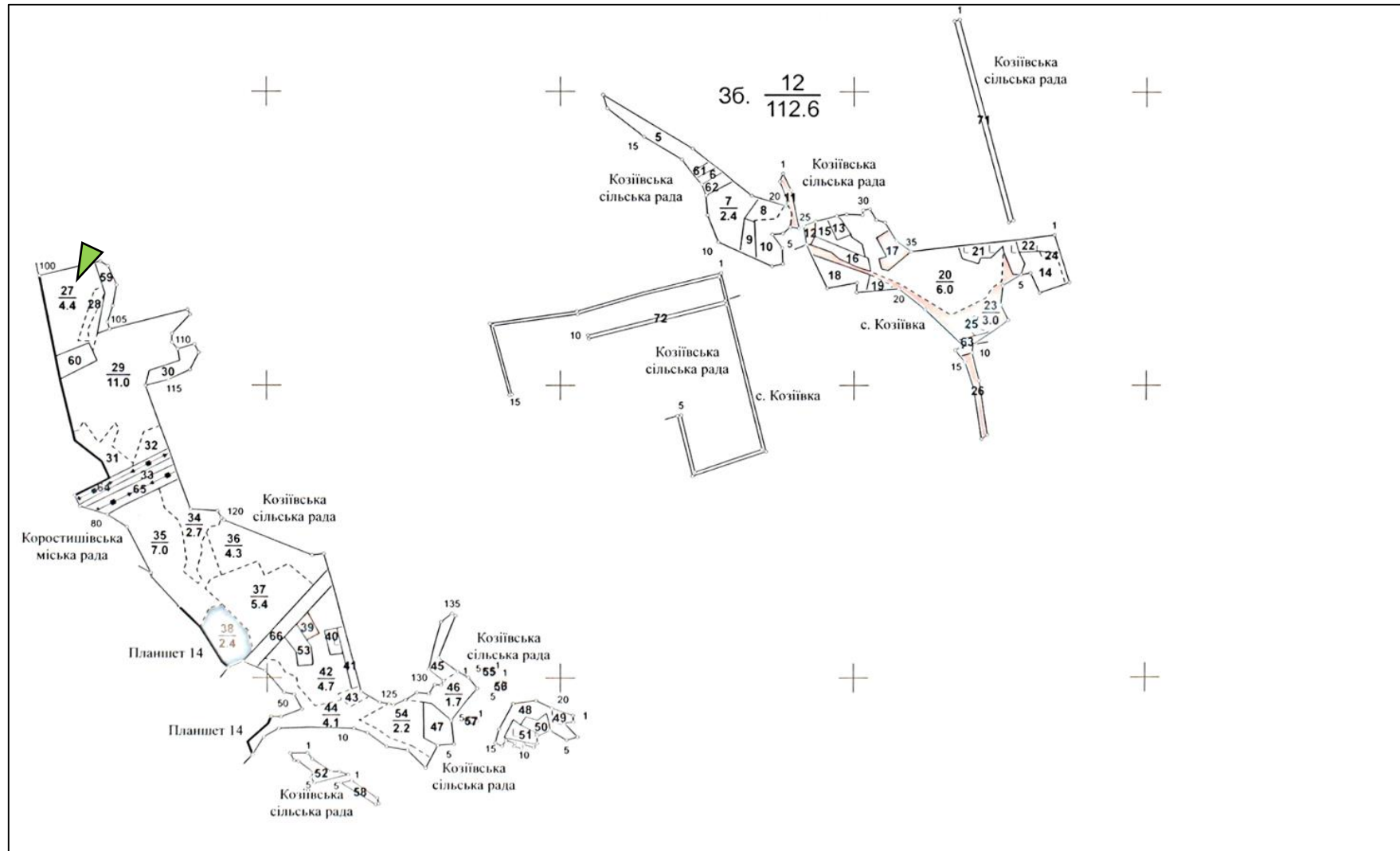

Рисунок 3.16. Розташування ділянки планованої діяльності (суцільна санітарна рубка) у межах лісового фонду Старосілецького лісництва (кв. 12, вид. 27) (об'єкти ПЗФ у межах рубки відсутні)

У межах лісового фонду Старосілецького лісництва лісництва розташований б'єкт ПЗФ «Грабчаковий ліс» (кв 1, вид 10, 13). Картографічні матеріали показують що, ділянки планованої діяльності знаходяться на значній віддалі від цього заказника та зовсім не межують з ним. Поблизу ділянки ПЗФ не заплановано формування верхніх складів та прокладання трелювальних волоків.

Локалізація ділянок проведення санітарних рубок у межах Шахворостівського лісництва відносно об'єктів ПЗФ у межах лісових масивів представлено на рис. 3.17.-3.20.

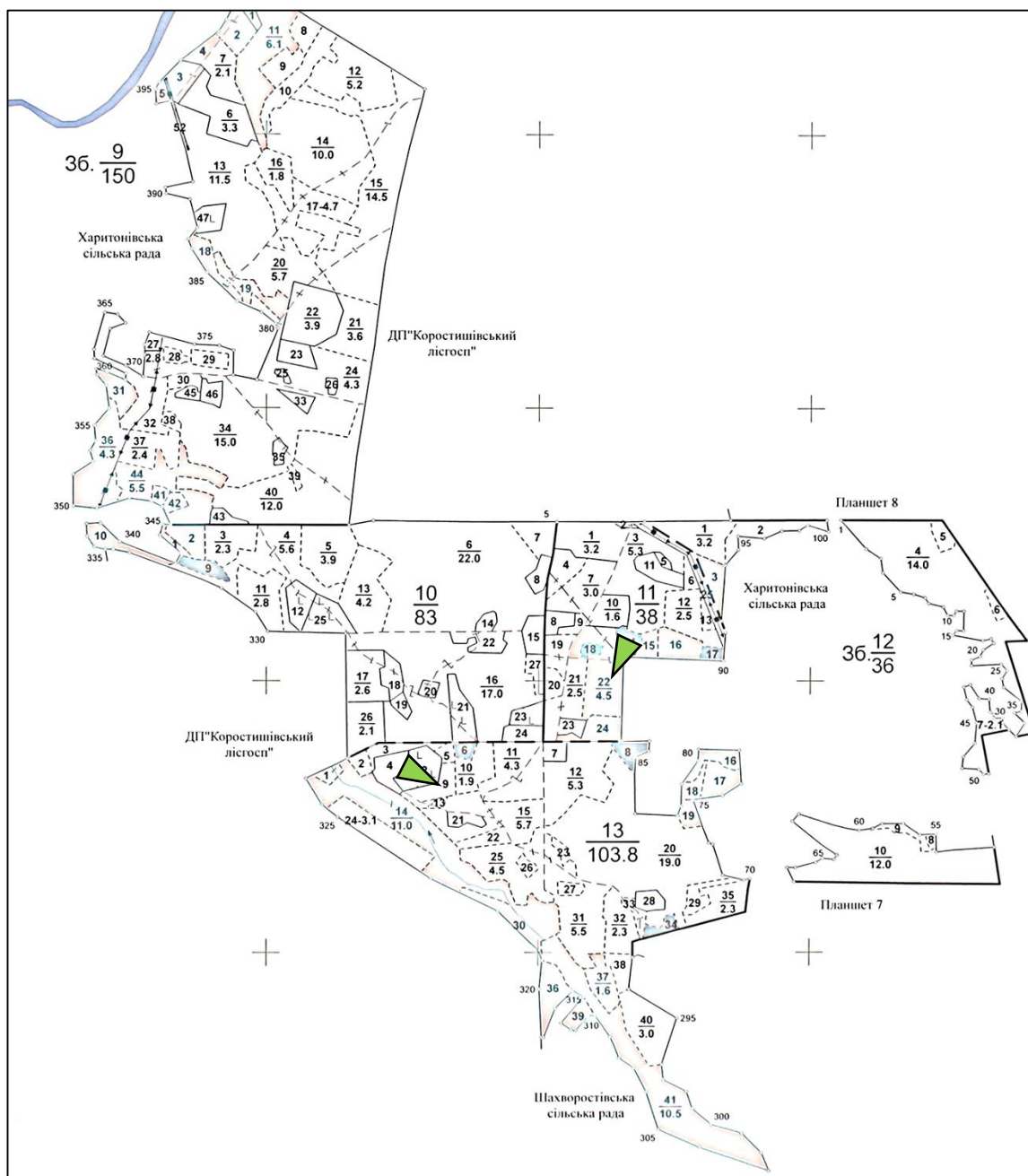

Рисунок 3.17. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 11, вид. 22; кв. 13, вид. 9) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

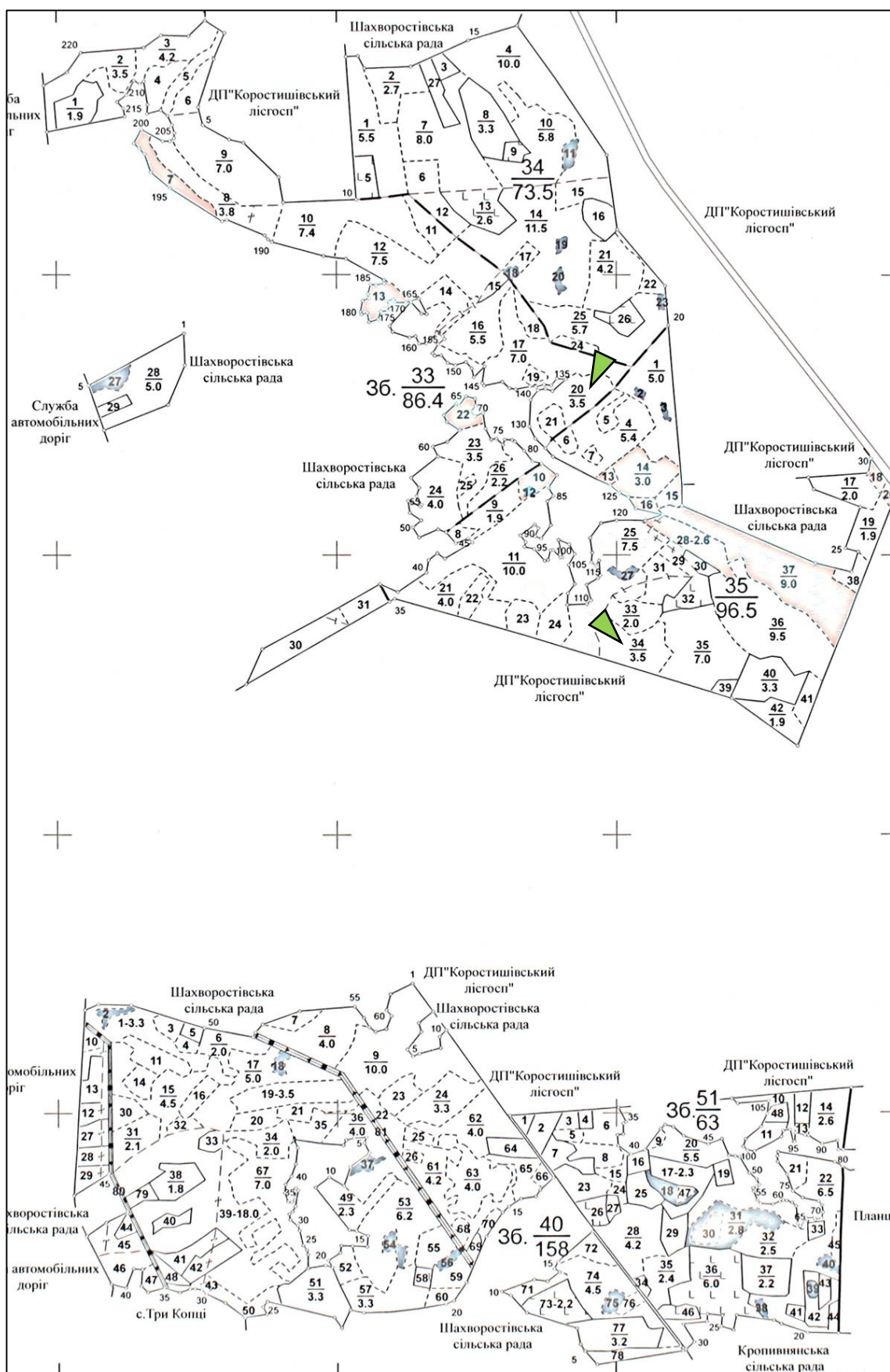

Рисунок 3.18. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 33, вид. 20; кв. 35, вид. 34) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

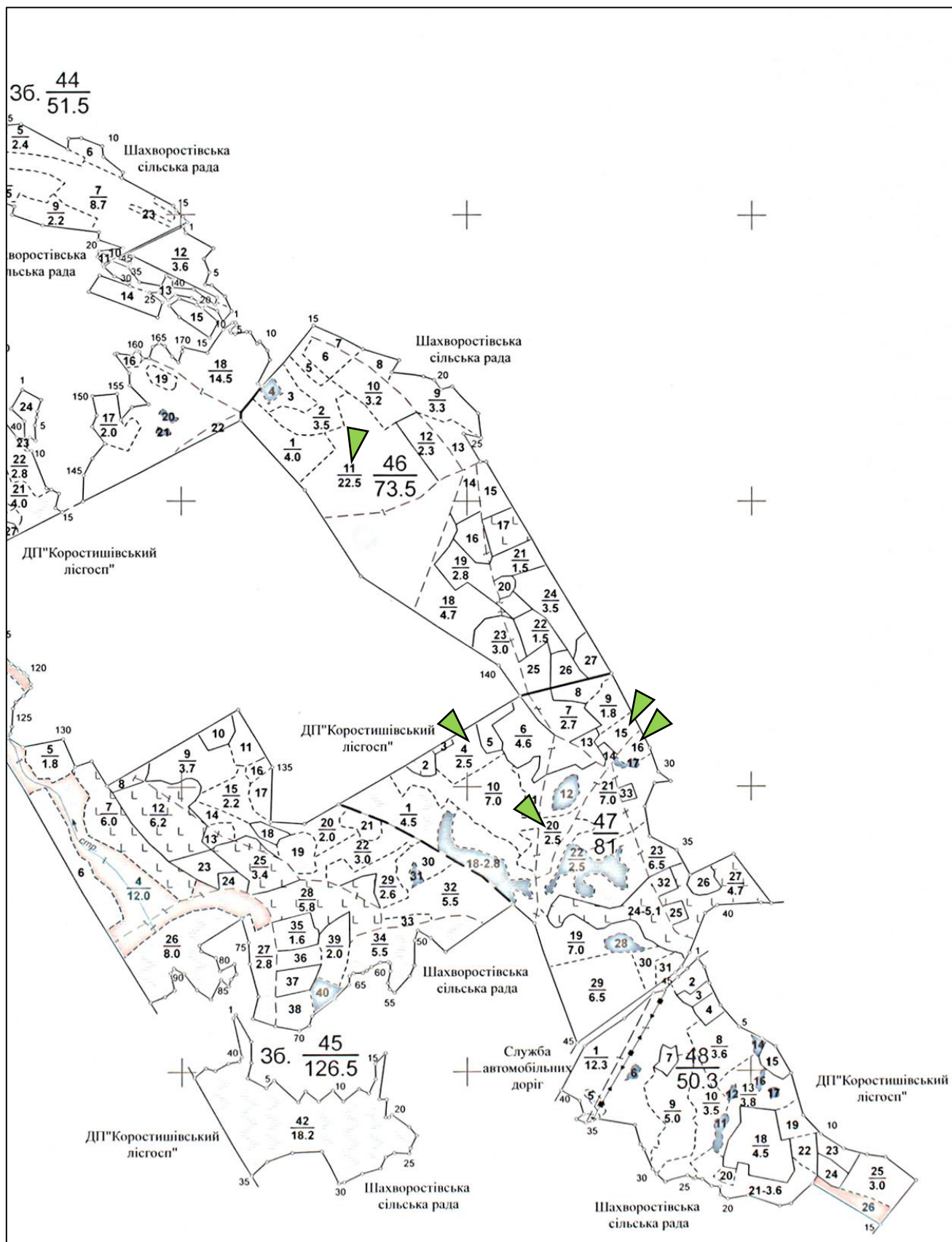

Рисунок 3.19. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 46, вид. 11; кв. 47, вид. 4, 15, 16, 20) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

Рисунок 3.20. Розташування ділянок планованої діяльності (суцільні санітарні рубки) у межах лісового фонду Шахворостівського лісництва (кв. 49, вид 36, 37, 40) (об'єкти ПЗФ у межах рубок відсутні)

У межах лісового фонду Шахворостівського лісництва розташовані два об'єкти ПЗФ: ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Смульське» (кв. 57, вид. 1, 2, 7, 20-22), «Урочище Пасічне» (кв. 50, вид. 10-18, 20-25, 35-40; кв. 56, вид. 30, 31, 35, 40-42, 49). Картографічні матеріали показують що, ділянки планованої діяльності знаходяться на значній віддалі від цих заповідних об'єктів або зовсім не межують з ними. Поблизу ділянок ПЗФ не передбачено звалювання деревини, чищення від гілля, навантаження, транспортування, формування верхніх складів та прокладання трельовальних волоків чи прведення інших технологічних операцій.

Проте, опосередкований негативний, або ж навпаки, позитивний вплив на об'єкти ПЗФ все ж не можна виключати. Про можливі впливи планової діяльності йтиметься у наступному розділі.

РОЗДІЛ 4. ОЦІНКА ПОТЕНЦІЙНОГО ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ ПЗФ

4.1. Опис та оцінка можливого впливу господарської діяльності на об'єкти ПЗФ

Суцільні рубки у місцях ПЗФ є суворо заборонені, адже такі дії можуть згубно вплинути місцеву на флору та фауну. При проведенні таких робіт відбудеться знищення унікальних видів рослин, адже техніка чи люди будуть витоптувати їх та вносити непоправні зміни у біоценози. Проте, господарська діяльність може проводитись поблизу таких об'єктів, зокрема санітарні рубки.

Під час проведення суцільних санітарних рубок (СРС) може здійснюватися вплив у вигляді механічного порушення ґрунту технікою, яка буде використовуватися при лісозаготівлі, на лісову підстилку та поверхню ґрунтів. Обов'язковою вимогою при виконанні цих робіт є використання лише тих машин та механізмів, що забезпечують мінімальне фізичне пошкодження ґрунтів та їх збереження в природному стані. Цього аспекту працівники ДП «Коростишівський лісгосп АПК» дотримуються з метою мінімізації впливу та збереженню ґрунтів, їх водно-фізичних властивостей, запобігання ерозійним процесам.

Оскільки використання води при здійсненні планованої діяльності не передбачається, то при здійсненні планованої діяльності негативний вплив на водні ресурси зведено до мінімуму. В лісових ділянках зазвичай виділені смуги лісів уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів з категорії експлуатаційних лісів за нормативами згідно з постановою «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (постанова КМ України від 16.05.2007 № 733) та віднесені до категорії захисних лісів. Саме через це при виконанні лісозаготівельних робіт техніка та працівники не здійснюють суттєвого впливу на водні ресурси ДП «Коростишівський лісгосп АПК».

При проведенні санітарних рубок вплив на атмосферне повітря варіюється в межах допустимого. Викиди оксиду вуглецю, оксидів азоту, сажі, діоксиду сірки та пилу деревини, при проведенні робіт працівниками ДП «Коростишівський лісгосп АПК», не перевищують показники норми. Перевищення цих показників може призводити до забруднення атмосфери. Це включає негативний вплив на окремі об'єкти живої природи, себто людей, тварин, рослини, також на неживі складові природи, включаючи воду, ґрунт і ландшафт. У більш широкому змісті під негативним впливом можна розглядати забруднену атмосферу, клімат, а також ряд економічних і соціальних умов. Господарська діяльність підприємства не створює умов для погіршення загального впливу в тому числі і на здоров'я населення.

Так чи інакше, при реалізації планової діяльності буде здійснюватися вплив на біотопи та оселища, може призвести до пошкодження покриву, підліску, підросту та молодняку, пошкодження дерев, зміни природного ареалу

рослин. Під час проведення робіт створюються нові екологічні умови, які мають як негативні сторони, так і позитивні для деяких видів тварин та рослин. Особливо на це впливає проведення суцільних рубок. Основні типи загроз для хребетних тварин можна поділити на безпосередні фактори впливу та опосередковані фактори. Безпосередні фактори – це переважно пряме винищення або турбування тварин. Опосередковані загрози переважно пов'язані з господарською та іншими видами діяльності людини. Переважною з них можна назвати порушення середовища існування цих тварин, що призводить до втрати оселищ, а також впливу на хребетних та інші компоненти екосистем. Лісосіки і дороги можуть перетинати традиційні шляхи міграції тварин, віддаляючи місця їх знаходження від місць живлення і водопою, порушуючи екологічний баланс. Але, цей вплив буде короткостроковим і тільки на період проведення робіт.

Для рослинних біотопів рубки часто є необхідністю. Такий вид діяльності створює потенціал для оновлення та омолодження насаджень, є рушієм контролю дерево живучих комах, а також запобігає розповсюдженню інфекційних захворювань. Часто відбувається витоптування трав'яного покриву лісів, проте таким рослинам характерне активне відновлення. При відводах і таксації лісосік та проведенні лісозаготівельних робіт лісгосп дотримується вимог законодавства України, лісових нормативно-правових актів та природоохоронних конвенцій ратифікованих Україною про збереження біологічного різноманіття лісових екосистем, зберігаючи ключові біотопи і об'єкти. Після завершення діяльності відбувається посадка лісових культур, а також самовідновлення природних комплексів.

Як вже вище сказано, на території лісового господарства наявні об'єкти природно-заповідного фонду, де рубки головного користування не передбачаються, червонокнижні види зберігаються. Збереження рідкісних та зникаючих видів тварин та рослин, завжди включає в себе охорону та збереження середовища їх існування, а саме місця зростання і перебування. Цей процес передбачає спеціалізований підхід: здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення належної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, а також невиснажливе використання. Вплив на рослинний і тваринний світ, біорізноманіття при проведенні планованої діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» носить місцевий, середньостроковий характер та оцінюється помірною значимістю.

На території планованої діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК», ідентифіковано та внесено до відповідного реєстру усі об'єкти архітектурної, археологічної та культурної спадщини, що розташовані, тому будь-які ризики завдання їм шкоди є малоімовірними. Проведення господарських робіт на цих територіях є забороненими, а отже відповідно і не плануються [8].

Усі раніше описані аспекти ведення господарської діяльності на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» відповідають межах норми. Зафіксований вплив є короткотривалим, інтенсивність – помірною та слабкою, а територіальний масштаб є місцевим, вплив – низької та середньої інтенсивності.

4.2. Природоохоронні рекомендації спрямовані на запобігання, усунення негативного впливу на об'єкти ПЗФ

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) є одним із найбільш дієвих механізмів охорони найцінніших лісів. Численні лісові заказники, заповідні урочища, а також національні природні парки та інші об'єкти ПЗФ включають у себе чимало українських лісових комплексів. Це унікальні екосистеми, які відіграють провідну роль у формуванні природного і рекреаційного потенціалу України, мають важливу екологічну, кліматорегулюючу, економічну і соціальну функції. Для збереження таких систем зокрема, об'єктів ПЗФ, що знаходяться у віданні ДП «Коростишівський лісгосп АПК» пропонуємо дотримуватись нижче наведених рекомендацій:

1. Враховувати доцільність та всі особливості проведення санітарно-оздоровчих заходів, а саме – вибіркового санітарного рубку, суцільних санітарних рубок. Проводити відповідні рубки згідно «Санітарними правилами в лісах України» та Лісовим кодексом, а на об'єктах природно-заповідного фонду – Законом України «Про природно-заповідний фонд України» та нормативними актами природоохоронного законодавства.

2. Ставити за мету будь-яких санітарно-оздоровчих заходів – проведення їх в найкоротші терміни локалізації осередків спалахів шкідників чи хвороб та за максимально невеликі терміни знешкодити джерело розповсюдження ураження, адже чим швидше будуть зрубані та вивезені з площі уражені дерева, тим менша буде площа ураження і відповідно – об'єми збитків.

3. При проведенні господарської діяльності на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК», залишати старі дуплясті дерева, які можуть бути осередками відтворення рідкісних видів птахів та мілких ссавців, занесених до Червоної книги України та міжнародних природоохоронних переліків.

4. При проведенні санітарних рубок враховувати лісорослинні умови, біологічні особливості деревних порід, видову різноманітність флори та фауни, структуру їх популяцій. Дотримуватись всіх відповідних технологій видів рубок, що дасть змогу мінімізувати негативний вплив на довкілля, зберігати цінні деревостани, підріст, підлісок, видову різноманітність флори та фауни.

5. Проводити охоронні заходи у вузьких ареалах рідкісних видів флори, зважаючи на їх еколого-ценотичну приуроченість, особливості поширення цих рослин у регіоні, чисельність, щільність, забезпечити особливий режим охорони червонокнижних видів та постійний моніторинг за станом їх популяцій. Забезпечувати охорону рідкісних видів флори та фауни, з урахуванням біологічних особливостей кожного виду, мінімізувати вплив на них в період розмноження.

6. Під час проведення планової діяльності в межах досліджених лісових ділянок, залишати наявні цінні рідкісні дерева та чагарники, на яких є місця гніздування птахів, що знаходяться під особливим режимом охорони Червоної книги, регіональних червоних переліків та II, III, VI Додатків Резолюцій Бернської конвенції.

7. З метою охорони, відтворення та раціонального використання лісових екосистем та об'єктів ПЗФ в умовах посилення антропогенного впливу необхідно створити умови для збереження природних угруповань, насаджень та лісів, які виконують переважно екологічні функції; вживати заходів щодо раціонального використання лісових ресурсів з урахуванням збереження їх флори і фауни, зокрема генофонду мисливських видів; забезпечити максимально можливе збереження природної різноманітності вікової структури і видового складу лісів, генофонду лісових порід; впроваджувати державну систему моніторингу лісових екосистем із врахуванням потреб збереження біологічного різноманіття.

8. Для збереження та збільшення чисельності виявлених рідкісних видів фауни на територіях лісового та заповідного фонду необхідне забезпечення належних природних умов їх розмноження і розвитку: заборона порушення їх місцезнаходжень, випалювання трави, заборона випасу худоби на прилісових ділянках, розорення гнізд птахів та їх вилов, для вищих ссавців - посилення заходів боротьби із браконь'єрством.

9. Проводити на території ДП «Коростишівський лісгосп АПК» діяльність, пов'язану з рубками головного користування чи санітарними рубками, які призначено поблизу до об'єктів ПЗФ, в місцях виявлення видів, занесених до Додатків Бернської конвенції з дотриманням положення статті 6 Конвенції «Про охорону флори та фауни, природних середовищ існування в Європі». Забезпечити дотримання вимог сезону тиші, сувору регламентацію відстрілу хутрових звірів, відкриті шляхи міграції в інші квартали лісу в період проведення господарської діяльності, облаштовані ділянки підгодівлі з достатнім запасом корму у зимовий період.

10. Під час впровадження планової діяльності, яка знаходиться у безпосередній близькості до об'єктів ПЗФ, дотримуватись екологічного підходу у стратегії і тактиці на принципах наближеного до природи лісівництва. Не проводити інтродукцію нових не аборигенних видів рослин та тварин.

11. Забороняти будь-яку діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного стану чи може нанести значного негативного впливу природнім комплексам (організація таборів, розведення багать, влаштування автостоянок чи місць відпочинку).

Застосування всіх наведених природоохоронних заходів полягає у використанні наукових методів для збереження та відтворення біологічного різноманіття, та екосистем у цілому. Також необхідно дотримуватись нормативів по площі лісосік та фрагментації місць проведення суцільних рубок по території лісгоспу, термінів примикання лісосік, оптимізації лісокористування, забороняти чи обмежувати рубки в лісах високої природоохоронної цінності, а також виділяти при відводах і таксації ключові лісові біотопи і об'єкти, що дозволить підтримувати оптимальну вікову і породну структуру лісів, зберігати місцезнаходження червонокнижних видів і зводити негативний вплив рубок до мінімуму.

ВИСНОВКИ

1. Дочірнє підприємство «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства «Житомироблагроліс» розташоване в північно-східній частині Житомирської області на території Житомирського та Бердичівського адміністративних районів. Планована діяльність підприємства проводиться в межах спеціального використання лісових ресурсів в порядку проведення рубок головного користування та суцільних санітарних рубок. Картографічні матеріали показують що, ділянки планованої діяльності знаходяться на значній віддалі від цих заповідних об'єктів або зовсім не межують з ними. Поблизу ділянок ПЗФ не передбачено звалювання деревини, навантаження, формування верхніх складів та прокладання трелювальних волоків чи проведення інших технологічних операцій.

2. До складу Коростишівського лісгоспу АПК входить шість б'єктів природно-заповідного фонду: «Грабчаковий ліс», «Урочище Смульське», «Голубіївський ліс», «Урочище Пасічне», «Трубіївський ліс», «Яроповицький», вони визначені як пам'ятки природи та заказники місцевого значення. Всі вони створені відносно недавно і сприяють збереженню унікальних природних комплексів. В ході проведення досліджень на територіях об'єктів природно-заповідного фонду ДП «Коростишівський лісгосп АПК» не виявлено порушення критеріїв режиму користування територіями. Але спотерігається незначний антропогенний вплив не пов'язаний з роботою лісгоспу. Переважно об'єкти ПЗФ піддаються такому впливу збоку деяких громадян, для яких охоронний статус того чи іншого об'єкту є нічим іншим, як просто документом. В результаті, пам'яткам природи, незважаючи на відносно заповідний режим, завдається істотний збиток біорізноманіттю. Проте, діяльність власників або користувачів земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, повинна бути в першу чергу спрямована на належний режим охорони та збереження таких територій. Адже захистити усі найцінніші території природи від негативних впливів неможливо, проте обмежити такі впливи, діючи на випередження, думаючи про майбутнє вже зараз, можна.

3. При підготовці звіту, було проаналізовано вплив суцільних санітарних рубок на об'єкти природно-заповідного фонду. Встановлено, що суттєвого впливу на такі території не передбачається, проте для детального аналізу необхідно провести ряд додаткових польових та лабораторних досліджень після проведення СРС. Згідно отриманих даних можна зауважити, що такі заходи можуть мати безпосередній вплив на флору та фауну, в той же час не прогнозується значного згубного впливу на ґрунти, водні ресурси та повітря. Такі рубки можуть стати причиною для руйнування оселищ, також лісосіки і дороги можуть перетинати традиційні шляхи міграції тварин, проте цей вплив є тимчасовим та регульованим законом України, а також працівниками лісового господарства. В той же час проведенні СРС на ділянках прилеглих до б'єктів природно-заповідного сприятиме захисту від можливих вогнищ ураження шкідниками та інфекціями, також вони позитивно впливають на покращення загального санітарного стану лісів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» Електронний ресурс/режим доступу: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-zakon.html>
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» Електронний ресурс/режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
3. Житомирська обласна рада. Рішення № 362 про оголошення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Електронний ресурс // Режим доступу: <http://surl.li/fhitm>
4. Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 р. № 3055–III // Верховна Рада України, 2002. Редакція від 08.08.2021 – № 30, ст. 20.
5. Житомирська обласна рада. Рішення № 998 про оголошення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Електронний ресурс // Режим доступу: https://eprdep.zht.gov.ua/Rishenia_998.html
6. Житомирська обласна рада. Рішення № 1176 про оголошення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.
7. Житомирська обласна рада. Рішення № 1792 про оголошення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Електронний ресурс // Режим доступу: <http://surl.li/fhite>
8. ДП Коростишівський лісгосп АПК / Звіт з оцінки впливу на довкілля. Режим доступу: <http://korostishivlisapk.com.ua/informacija/zvit-z-ocinki-vplivu-na-dovkillja.html>
9. Сайт організації «Зелений світ», розділ публікації, ст. «Природно-заповідний фонд - зелена скарбниця громади», Електронний ресурс/режим доступу: <http://greenworld.in.ua/index.php?id=1582219275>
10. ДП «Біологічні ресурси України», «Звіт з моніторингу біологічних ресурсів на території планової господарської діяльності дочірнього підприємства «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства «Житомироблагроліс». Київ, 2022 р.
11. ДСЛП «Вінницялісозахист». Перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2023 рік по ДП «Коростишівський лісгосп АПК» ЖОКАП «Житомироблагроліс» Житомирська область. 2022р.